

А. Гурко

Ба 60612

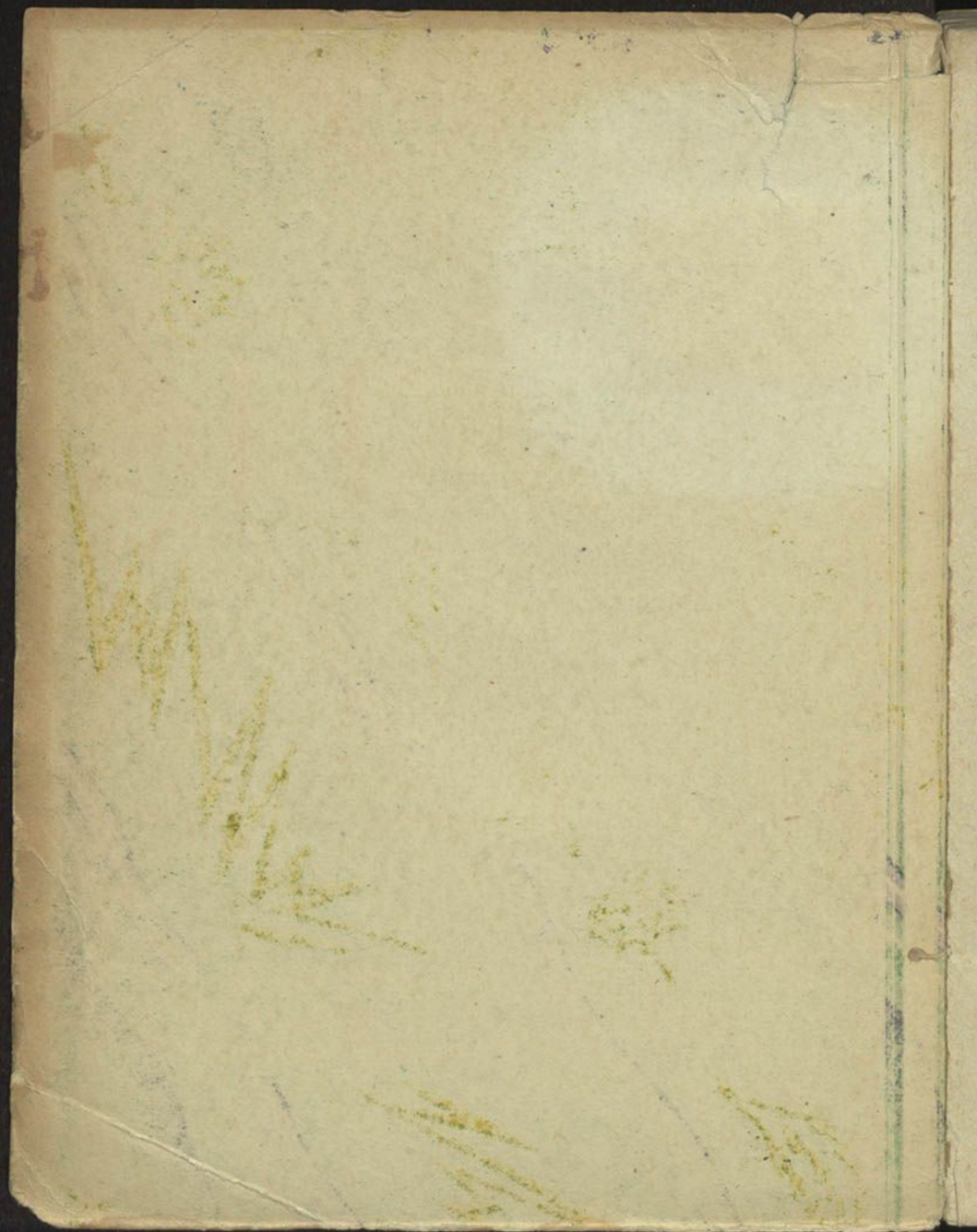
МЕЖЫ

Мая

1929

№ 7/8

Беларускае
Дзяржаўнае
Выдавецтва

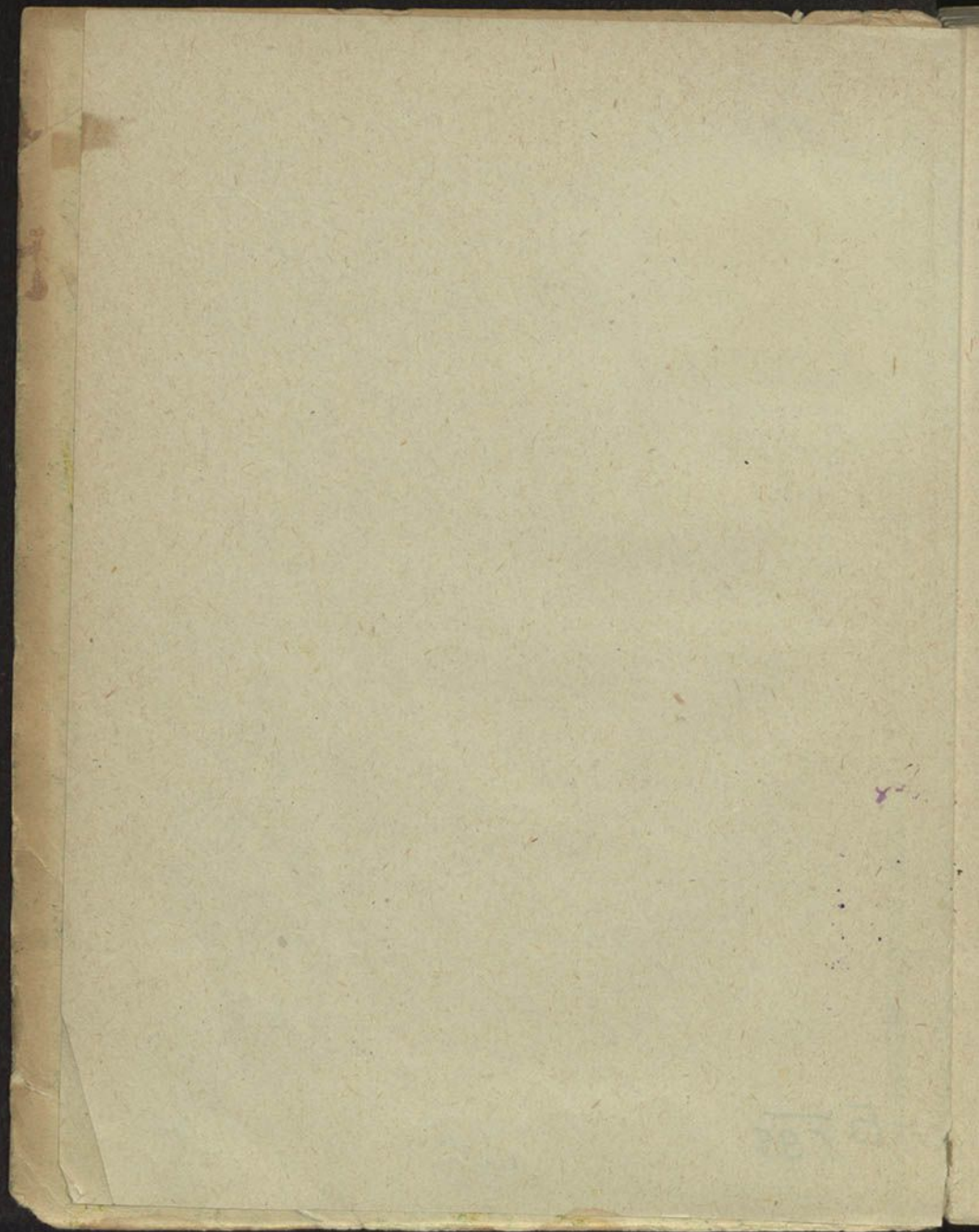

М Е Ж Ы

Б 195

Ба 60612

А. ГУРЛО

М Е Ж Ы

ВЫБРАНЬЯ ВЕРШЫ

VII

27093

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК 1929

Ба 60612

~~200377~~

Бел. архив

1994 г.

1949
ПРОВЕРЕНО

Вкладка
М. ГУСЕВА

1949 г.
1 1001

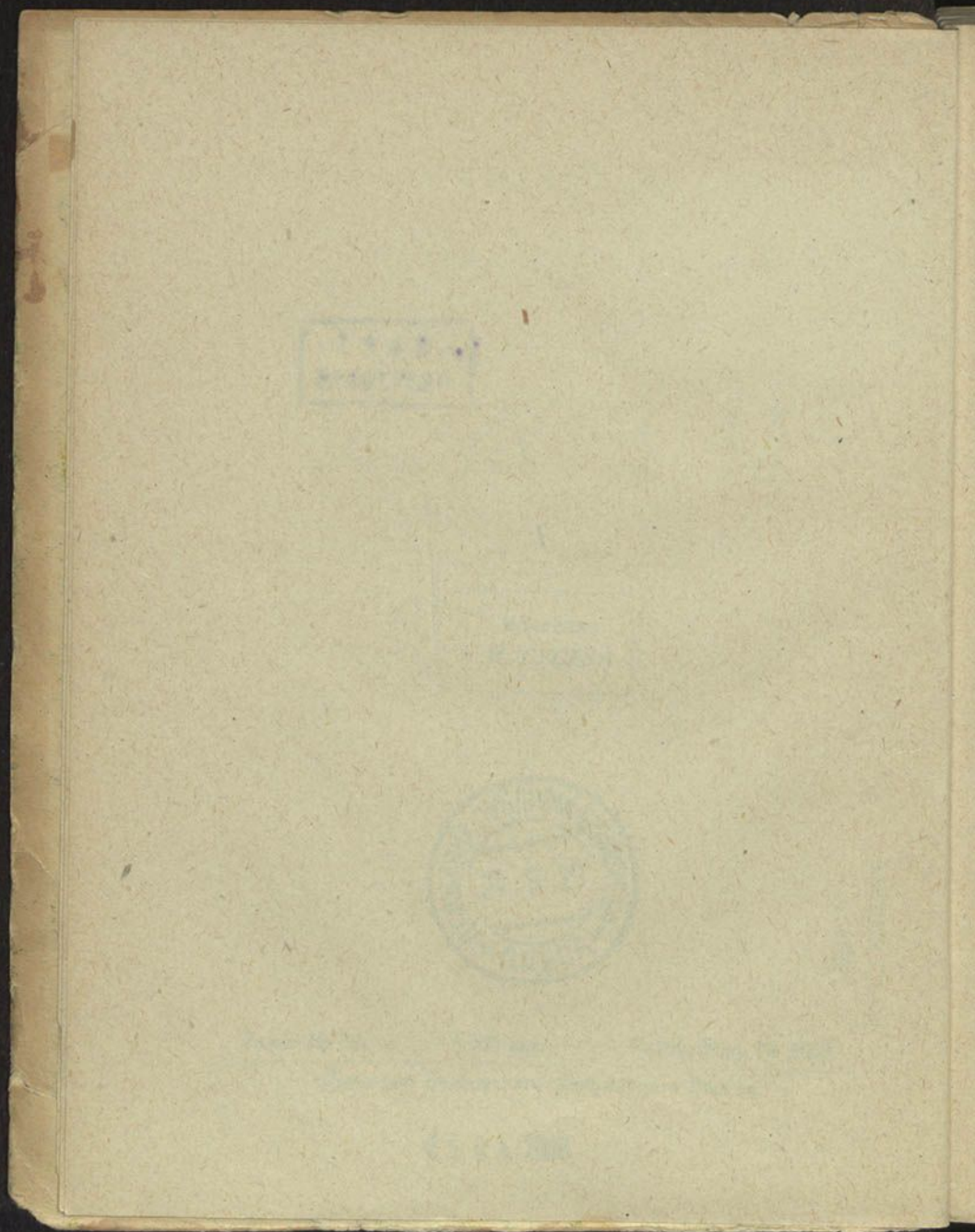
Заказ № 49. 3.000 экз. Галоўлітбел № 2068.

Друкарня Беларускага Дзяржаўнага Выд-ва.

25.04.2009

1

ЎСЁ ШЫРАЦЬ ДНІ...

Ўсё шыраць дні свой лёт, свой бег,
Яны бягуць, бягуць бяз меры:
Між вех старых да новых вех
Пуцін шукаюць новай эры.

Што новы дзень—то новы бляск,
То жыватворчая крыніца,
І нейкай сілай новых ласк
Сьвет хоча ўвесь перарадзіцца.

Ён адзяецца ў вэлком чар,
Нібы прырода на прадвесні.
І я яму прыношу ў дар
Напевы радаснае песьні.

1923 г.

Г ПРЫГОЖАЙ ПЕСЬНЯИ...

Прыгожай песьняй я ўстрывожан,
Ўстрывожан я яе красой,
Яна адвагай сілы множыць,
Яна жывіць жывой расой.

Як на прадвесні першым пахам
Расквет п'яніць хмяльным віном,
Так акрыляе сэрца ўзмахі,
Так хоча радасьці яно

Ад песьні гэтай, што ліецца
Крыніцай жыватворчых вод;
Нядарам так жыцьцё пляецца
У стройны, злучны карагод.

Эх, песьні, песьні маладосьці!
Вы шэлест радасьці ў цішы!
Таплю я ў вас ўсе крыкі злосьці,
Што часам месьцяцца ў душы.

1923 г.

ТЫХ ДУМАК ПЛЫНІ...

Тых думак плыні, што сёння выльлю
Я на паперы разгоннасьць шыр,
Ёсьць сэрца танец, яго кадрыльля,
Вясновы росквіт маёй душы.

Зашмат я вынес журботы сіняй,
Зашмат я выліў нямой тугі;
Нядарам рвуцца так з сэрца плыні,
Аж хочуць зьмесьці, змыць берагі.

Дык сьмейся, сэрца, не адшчапенцам
І не паяцам ў грудзёх скачы,
А шчырым сьмехам, як той сьмяецца,
Каму у жыцьці, як мне, ручыць.

Я сам ня здрадзіў—ня ведаў здрады,
Ня ведаў крыўды—ня крыўдзіў сам,
Ні ў чым ня бачыў я кроплі вады—
Была навокал адна краса.

Я не зайздросчу, ня маю злосьці,
Ўсё здолен сьцерпець і ўсё стрываць;
Затым хачу я быць роўным госьцем
На балі жыцьця і хараства.

1923 г.

З СЯРОД НАС...

Сярод нас шмат вясёлых і сумных
Па настройах і шэптах душы...
Але кожны ударам па струнах
Можа даль і прастор варушыць.

Кожны верыць у нешта сьвятое
І ня можа жаданьняў спыніць.
Дзесьь рунее руно залатое,
Дзесьь гараць запаве́таў агні.

Ўжо загінула шмат і загіне
На прыступках сьвятога сьвятых.
Їх зьмянілі і зьменяць другія,
Як зьмяняюцца дрэваў лісты.

За мінулае цяжка і горка,
Што адцяла так многа красы;
Але сьцэлецца шлях нова-зорны,
Ткуцца новых прыгод паясы.

Мы ступілі на шлях той сягонья,
Заўтра прыдзем ў сьвятое сьвятых.
Няхай струны галосныя звоняць
Аб днёх радасьці, днёх залатых.

1925 г.

Г НЕШТА СТУКАЕ...

Нешта стукае у сэрцы моцна—
Можа радасьць, а можа туга,
Можа ткуцца жыцьцёвыя кросны,
Можа рвецца апошняя гаць,

Што гаціў я ў ліпнёвыя ночы,
Што гаціў у прадвесьнія дні.
Не адчуць, не згадаць, не спрарочыць:
Ці гараць, ці мо' тухнуць агні.

Можа проста мне нешта здалося,
Толькі што—я ня ведаю сам;
Толькі знаю: яшчэ ня восень
І ня вяне яшчэ краса.

Сэрцу, ведама, цесна у грудзях,
Яно рвецца ў прасторы, каб жыць:
Часам проста самотаю нудзіць,
Часам водгук спаткае чужы.

І тады, вось тады гэтак моцна
Праклякоча задзірысты гнеў,
А часінаю горна і млосна
Разам з сэрцам бывае і мне.

1925 г.

Я УСПОМНІЎ...

Я успомніў сягоньнешнім вечарам
Пра даўно прамінуўшыя дні,
Як да шчасьця, сьпяшаўся на вечы я
Праміж лесу, палеткаў і ніў.

Заступалі дарогу калосьсі мне,
Я таптаў іх і шлях церабіў,
Сэрца білася ў грудзях, галосычы,
Нашто іх я, нашто іх губіў.

Але я не зважаў на злачыннасьці
І ішоў, і ішоў напралом,
Бо жыцьцё мне давала павіннасьці:
Разьвязаць над краінай залом.

Гэту мэту і выканаў можа я,
Можа не,—я ня ведаю сам,
Але бачу, што ўзьнялася гожая
На здрасованых нівах краса.

1925 г.

ЖЫЦЬЦЁ

Спыніць ня маю сілы я
Шалёны бег свайго жыцьця,
Бягуць гадзіны, нікне дзень,
Не застаецца нават цень,
Ні сьцежкі шляху, ні сьлядоў
Ад пройдзеных жыцьцём гадоў.
І так за хвіляй поступ дня
Адходзіць ў вечнасьць нябыцьця.
Каб мог назад я павярнуць,
Ня так нанова-б пачаў пуць:
Жыцьця-б ня траціў марна час,
Як траціў шмат гадоў зараз.

1924 г.

ЧАСТА МНЕ ГАВОРАЦЬ...

Часта мне гавораць, што жыцьцё астыне
І патухне радасьць, сьцішыць сэрца ўздым.
Я-ж кажу: няспынны бег жыцьцёвай плыні,
Што ў далечу рвецца шпарчэй хваль вады.

У адну суцэльнасьць зьліўся я з прыродай,
А яна заўсёды—вечнае ў жывым.
Як мінае бура, настае пагода.
Вось таму мне мілы росквіт веснавы,

Што, набраўшы сілы бурнай і мяцежнай,
Ў змаганьня шляхі цераблю далей.
Край жыцьця шырокі—ня куток абмежны,
Ня зыбаньне хвалі ў брудным жарале.

Жыцьцё—гэта мора, вечнае бурленьне,
І таму так шчыра яго люблю я.
Калі сам загіну, зьмене пакаленьняў
Будзе шлях далёкі асьвятляць маяк.

Разам з гэтай зьменаў, разам з гэтай плыньню
Ў вечным карагодзе кружацца гады.
І дарэмна кажуць, што жыцьцё астыне—
Мне яно здаецца вечна маладым.

БЫЛО МНОГА ВЕСНАЎ...

Было многа веснаў, было многа сьцюжы,
Бо жыцьцё развойна, бо жыцьцё—акіян.
Сягоньня ён ціхі, спакойны, як лужа,
А заўтра—вірлівы, непаслушны буян.

І так няпрыкметна ў сугуччы, ў контрастах
Гадзіны зьмяняліся на дні і гады,
Як часта зьмяняе суровасьць на ласку
Задзіра свавольны—маладосьці уздым.

Цяпер я сьцішыўся, я больш не сваволю,
Не мяняю поразу настрой на настрой.
Ў дзяцінстве ў жаданьнях я быў мімавольным,
А цяпер трывалы, як былінны герой.

І цяпер на радасьць, калі радасьць—праўда,
Калі яна дзейнасьць—ня пустотны узьвей,
Я гляджу таксама, як-бы на прынаду,
Як на весну-ласку пасья лютых завей.

1928 г.

g * * *

З жыцьцём позна я справіў заручыны
І нічога ў пасаг ня прыдбаў.
І загэтым цяпер я засмучаны,
Нібы тая увосень вярба.
І гады пралятаюць маланкаю,
І знікае прыгожасьць вясны.
Але толькі дарэмна я ахаю,
Што так шпарка праходзяць яны.
Ёсьць ва ўсім свае буры і розмахі,
Ёсьць ва ўсім і трывога і ціш.
Па прайшоўшым няма чаго ахаць мне—
Трэба браць ўсё, што ёсьць у жыцьці.
Меў я радасьць, цяпер-жа засмучаны.
Дзе святло, там бывае і змрок.
З жыцьцём позна я справіў заручыны,
Дык каму-ж гэта ставіць ў папрок?
Сам павінен ў нядбаўнасьці гэтай я,
І за гэта я сам адкажу:
Адну песьню сваю недапетую
Ў клунак моцны душы завяжу.

1926 г.

9 ЧЫМ-ЖА, ЧЫМ?..

Чым-жа, чым прывітаць гэту восень—
Надыход пералому ў жыцьці,
Гэты твор чудадзейных кросен,
Што з ападам умее цвьісьці?

Хоць і вабіць вясна сваім цветам,
Хоць яна надае больш жыцьця,
Але восень—прастор для поэта:
Яна думкі умее ўскрыляць.

Калі гусі зьбіраюцца ў вырай,
Ў разьвітаныні праводзячы дні,
Ім ў адказ златаструнная ліра
Аб спатканьні вясновым зьвініць.

Калі ліст чырванее і вяне
І на луг асядае туман,—
Для поэта то момант спатканьня,
Калі паляць каханьню цім'ян.

Калі неба ўбіраецца ў хмары,
Калі дожджычак дробны ідзе,—
Ў галаву напрашаюцца мары,
Сэрца родзіць нямагла надзей.

976002

І на ліры сваёй златаструннай
Прывітаю я восень сваю,
Не паддамся настроям я сумным,
А гучней, весялей запяю.

g
МАЕ НАДЗЕІ

Ад крылатых думак, што ляцяць ў прасторы,
Я чакаю вестак новага жыцця,
Бо нядарам зьяюць так прыгожа зоры,
Бо нядарам звоняць струны пачуцця.

І нядарам сэрцу ёсьць дзе ў грудзях біцца—
Многа там прывольля, каб зьвінець, гучаць.
Вось таму і шчасьце кожнай ноччу сьніцца,
Што душа раджае многа новых чар.

Ўжо ясьнеюць вочы, абсыхаюць сьлёзы,
Навальніц бязьвер'я нікнуць халады.
Распусьцілі лісьце белыя бярозы,
Дзе мае ступалі некалі сляды.

Ўжо ўбіраюць шлях мой новыя узоры
І квяцісты сьцэле мураўка дыван,
І блішчыць мне сонца і сьмяюцца зоры,
Хочуць нібы ў госьці да сябе зазваць.

1923 г.

Б 60612

г

НАДЗЕЯ

Паглядзела ласкай у мае ты вочы,
 Пасуліла шчасьце лепшых, новых дзён...
 З тэй пары ня знаю я спакою ўночы:
 Мiane кліча, будзіць многазычны звон.

Ён заве у далі, ён заве ў прасторы,
 Ён зьнімае пугы з сэрца і душы
 І сплятае думкі ў ясныя узоры,
 І сьпявае песьню ў сумны час цішы.

За табой, надзея, рвуцца ўсе жаданьні
 Скрозь разоры-раны цьмянага жыцьця;
 Ты дала мне зброю, зброю для змаганьня,
 Акрыліла ўзлёты—гмахі пачуцьця.

Хоць і ня збыліся тыя усе мары,
 Аб якіх шапнула ласкава ты мне,
 Я-ж іду да мэты скрозь балот абшары
 І табой жыву я ў яве і у сьне.

1923 г.

НУ, ЗАСЬМЕЙСЯ...

Ну, засьмейся, засьмейся ты, сэрца,
Сваім сьмехам са мной падзяліся!
Няхай ведаюць ўсе, што жывецца
Мне цяпер весялей, як калісь.

Я калісь-та часамі праз сьлёзы
Выцінаў сваю песьню паволі...
А цяпер, як цьвітуць вербалозы,
Маё сэрца, сябе не няволь!

Як сьмяяцца, дык сьмейся ты шчыра,
А з табой засьмяюся і сам я:
Ўжо мурожацца далі і шыры,
Ўжо вясновая ўсходзіць краса!

І звiняць ужо новыя струны,
І хвалюецца новая радасьць.
Дык грымі, маё сэрца, пярунам
Там, дзе сыпаўся холаду град!

1925 г.

* * *

Для цябе я быў нязнаным,
Ты—такую-ж для мяне.
Я пашоў з табой нязваным,
Каб бляднець і чырванець.
Паабапал сьцежак збожжа
Камусь кланялася з нас.
Я прыстаў на раздарожжы,
Ты пашла далей адна.
Я стаяў. Навокал звонка
Пелі песьні каласы.
Толькі бачыў я здалёку
Пасмы чорнае касы.
Іх паціху вецер шастаў,
Ён іх песьціў, цалаваў;
Распасьцёр табе лес шаты,
Дарагі дыван—трава.
Ты схавалася ў прасторах,
Я астаўся сам-на-сам.
Ўсё-ж мне сьніцца твая зорнасьць,
Усьміхаецца краса.

10-V—27 г.

9
Ў МАІМ СЭРЦЫ...

Сястры Н. Турло

Ў маім сэрцы ёсьць месца для многіх,
Але ты мне мілей за усіх,
Бо нядарма так многа трывогі
Я па сьвеце з сабою насіў.

Ты і я—мы цяпер адзінокі:
Ўсю сям'ю загубіў лёс злы...
А загэтым з журбой сінявокай
Мы зьвязалі жыцьця вузлы.

Ты калісь, падзіцячаму рэзвай,
Падыходзіла часта ка мне,
І твой голас з усьмешкай прарэзьлівай
Нібы струн пераборы зьвінеў.

Ты ня помніш ўжо, мусібыць, мацеры?
Бо дзіцём ты была яшчэ,
Калі сьлёзы па ёй, як пацеркі,
Рассыпаў я з жалобных вачэй.

Бацьку помніш? У час яго восені,
Калі адцьвітаў жыцьця мак,
Ты яму сваю шчырасьць падносіла,
Хоць была і дзіцем сама.

Перад самай хвілінаю сьмерці
Ён, казалі, мяне ўспамінаў;
Я тады валачыўся па сьвеце—
Ня пушчала дахаты вайна.

Пасьля бацькі памерла Гануля,
А за ёю абодва браты,
Што зьнізала шалёная куля;
Засталіся адны—я і ты.

Нас таксама злы лёс рэзнуў востра,
Нашы сьцежкі—далёкі маяк,
Шляхі нашы забытала ростань...
Я яе не забуду ніяк.

1925 г.

ЭХ-БЫ Ё ПОЛЕ...

Эх-бы ё поле, на прывольле
Выйсьці з вуліц гарадзкіх!
Нібы зоры—там куколі,
Нібы вочы—васількі.

Там прыгожа. Пахне збожжа,
Сьпелым коласам зьвініць,
А тут стук душу трывожыць
Ды пыл хоча асьляпіць.

Завірушна, надта душна...
Як чарон нагрэты—брук.
Ё полі колас—друг паслушны—
З ласкай горнецца да рук;

Для спатканьня, прывітаньня
Бае байкі, шэпча быль...
Я-бы вышаў ё поле зраньня,
Ды да поля многа міль.

1923 г.

АД ШУМАЎ ГАРАДЗКІХ...

Ад шумаў гарадзкіх і ад сталёвых звонаў
Шукаю я часамі забыцьця—
Хачу, хачу змяніць я іх на шум зялёны,—
Каб новы водгук пачуцьця,

Маю напоўніўшы істоту і жаданні,
Бадзёрасьць духу ўскалыхнуў
І разам з сонечным праменістым зіяньнем
Надзею новую шапнуў.

І вось тады ўстаю, ўстаю я пазаранкам,
Іду туды, дзе вуліцы, муры
Канчаюць свой рубеж, а там—лясы, палянкі..
Там шэпчуцца збажынныя дары.

Скрозь змрок, туман, радзеючы ад раньня,
Там чырванеецца усход-краса,
Там чуецца птушынае сьпяваньне,
Блішчыць, як срэбра, там раса.

На рубе сьветаў двух: між горадам, палеткам,
Люблю часамі разважаць
Аб сіле творчасьці, якой бываю сьведкам,
І свой уздым да творчасьці ўзбуджаць.

1923 г.

Я СЯДЗЕЎ НАД РЭЧКАЙ...

Я сядзеў над рэчкай, думаў сваю думу,
Любаваўся хвалямі і іх іграй;
Нада мною вольхі шалясьцелі шумам,
Што імкнуцца ў далі, нібы пчольны рой.

Помню, вечарэла. Сонца к небасхілу
Пасьпяшала рупна на спакой начны
І у раз апошні лес азалаціла,
А над ім ўзьвіліся чары-туманы.

А над полем, лугам заблішчэлі росы,
Нібыта крупінкі—дробкі серабра.
Дзесь дуда іграла—мабыць, на пакосе...
Заблішчэла ў небе першая зара.

Я сядзеў і думаў пра свой лёс сірочы,
Думаў адвячоркам, як сустрэну дзень.
Даляцеўшы-ж з далі голас твой дзявочы
Мне уліў у сэрца радасьці прамень.

Я з табой сустрэўся. Ты была, як кветка,
Ты была—прыгожасьць рупнае жніі,
І з табой нас стрэла шырыня палеткаў,
Абкружылі щчасьцем сьветлых мар раі...

ЛЮБЛЮ Я ЛЕСУ ШУМ ВЯСЕНЬНІ...

Люблю я лесу шум вясеньні
І першы ранні птушак сьпеў;
Люблю глядзець, як бляск праменьняў
Кратаецца вяршочкаў дрэў.

Люблю бурлівае цурчаньне
Нястрымна-шпаркае вады
І першы крык—з вясной вітаньне—
Граковай чорнай грамады.

Я зачарован ўсім дазваньня:
Мне мілы рэчка, лес і луг.
Ляцяць туды мае жаданьні,
Дзе і араты і пастух.

Здаецца, кліча ўжо да працы
Мой добры конь, мая саха
І шчыра з руньню прывітацца
Заве жалейка пастуха.

1921 г.

СЬНІЦА МНЕ ДАЛЁКАЕ...

Сьніцца мне далёкае,
Сьніцца часам блізкае,
Як сьняжынка—лёгкае,
Як зара—вячыстае.

Даль зіяе промінам,
То расою бліскае.
Толькі жыцьце стомлена
Ды дарога сьлізкая.

О, дайду да мэты я,
Сабяруся з сілаю.
Песьні недапетыя
Радасьць з сэрца выліе.

Жыцьцё бровы чорныя
Хоць, як ноч, насупіла,
А шляхі-ж прасторныя
Ўжо нага пратупала.

1926 г.

9 ПРАПЛЫЎ Я ШМАТ...

Праплыў я шмат жыцьцёвай плыні,
Прайшоў я шмат шляхоў, дарог...
Ў чужых краёх, ў сваёй краіне
Хадзіў к парогу, за парог.

Мой правадыр—мае надзеі—
За мной ступалі крок у крок.
Сябе я думкай абнадзейваў,
Што я казальнік і прарок.

Прароцтвы гэтыя збыліся,
Збыліся поўнасьцю і ўсе.
Дык вось нядарам я маліўся
Сустрэчнай праўдзе і красе.

Хоць шлях пяройдзены забыты
Для новых шляхаў і красы,—
Вітаю дзень я сонцам зьліты
І новых песень галасы.

1295 г.

НУ, ЧАГО-Ж ХАВАЦЦА...

Ну, чаго-ж хавацца, ну, чаго-ж таіцца,
Калі ў сэрцы радасьць запылала шчыра,
Калі яно рвецца, рвецца ў шчасьця вырай
І сьмяецца ў вочы красе-маладзіцы.

Выйду я на рэчку, выйду я на ўлоньне,
Каб спаткацца з шчасьцем, шчасьцем весна-
вейным;

Погляд тады змрочны зацьвіце надзейна,
Скрозь туманны полаг гляне ў сваё сёньня.

А красы прынада, а красы прыгожасьць
Зазіе бляскам макавых пялётак,
Бо жыцьця спатканьні павянчае ростань;
Вось загэтым сэрца свае званы множыць,

Вось загэтым радасьць азіяла вочы,
Вось хачу загэтым быць нязнана шчырым,
І хачу я верыць ў шчасьця свайго вырай,
Куды ўжо імкнецца погляд мой прарочы.

1925 г.

а
ЧАКАЮ Я ЛІСТОЎ...

Чакаю я лістоў, і сэрца моцна звоніць,
Каб як мага хутчэй адказ мне твой пачуць.
Цьвілі калісь красою нам півоні...
Чакаю я лістоў, і сэрца моцна звоніць:
Ці скажаш шчыра ты, чым раны залячу.

Я сам ня ведаю. Цьвілі калісь півоні,
І песню радасьці тваю калісь я чуў;
Яна зьвінела мне, як блізкае, сягонья—...
Нядарам сэрца і дагэтуль моцна звоніць
І ўсё аб тым адным, чым жыў і жыць хачу.

Цяпер здаецца мне, што ты ўжо поўна
зрадай
І для мяне твайго ня стане хараства;
Яно-ж было маёй прыхільнасьці прынадай
І заклікала ў даль, як зыкі сэрэнады,
А разышліся мы. Паслала ростань твань.

Мо' ты забыла ўсё—яно навек мінула...
А ўсё-ж ткі з памяці ня выганіш таго,
Што нейкай радасьцю жыцьцё маё кранула
І посьле водгуку на вокліч сэрца чулы
Так ціха, ласкава кранулася твайго.

Чакаю я лістоў, і сэрца моцна звоніць,
Каб як мага хутчэй адказ мне твой пачуць.
Цьвілі калісь красою нам півоні...
І вось, прыпомніўшы былое ўсё сягонья,
Вярнуць тыя часы я шчыра зноў хачу.

1925 г.

Ё И...

Ты—ўсё тая, ўсё тая сялянка,
Табе горад—вялікі астрог.
Тваё сэрца зіе вяснянкай,
Ногі топчуць ня брук, а мурог.

І таму пакахаў не на жарты,
А праўдзіва цябе я—жыцьцём.
Можа тым я цябе і няварты,
Што зьнябыўся сваім пачуцьцём?

Нешта мне нашаптала аб нечым—
Аб далёкім, нязнаным яшчэ.
Я з табою спаткаўся на вечы,
Дзе жыцьцё свае колеры тчэ.

Спадзяваўся і я сваёй долі,
Ды ня тое спаткаў, аб чым дбаў,—
Заплялася ў вянок мой з куколяў
Неадвязная думка-журба.

І цяпер ўжо яе і ня вырваць,
Ды нашто вырываць з каранём,—
Яна зьязе далёкім мне выраем,
Яна зьязе далёкім агнём.

Вось загэтым так ласкава шчыра
Я з табой разьвітаўся тады,
Калі ты выбіралася ў вырай,
Я-ж застаўся таптаць гарады.

1925 г.

ТО НЯ ВЕЦЕР ШУГАЕ...

То ня вецер шугае ў аконіцы
Тваёй хаты, дзе зьзяюць агні,—
Гэта думкі мае к табе просяцца;
Ты ўпусьці іх, сагрэй, прыгарні.

То сіроты мае бяспрытульня,
Якіх няньчыў, цяпер ўздаваў.
Ужо хмеліць жыцьцё іх разгульнае —
Аж ня можа стрымаць галава.

І шукаюць яны сабе выраю,
Спадзяюцца, што ўпусьціш іх ты;
Прывітаешся з ласкаю шчыраю
І адзенеш у туль пекнаты.

А ня ўпусьціш—ня трэба. Ў пакорнасьці
Ня прымушу прасіцца іх я;
Яны ў шыры, палёце, у зорнасьці
Адшукаюць ня горшы маяк.

1925 г.

ВАСІЛЬКАМІ ЦЬВІТУЦЬ ТВАЕ ВОЧЫ...

Васількамі цьвітуць твае вочы,
Агнявыя парой яны,
І вясёласць твая дзявочая
Не дае майму сэрцу ныць.

Але я, непакорны, далёкі,
Ня умею цябе счараваць...
Мары ўюцца і кружацца лёгкія,
Набракае ад іх галава...

Зайздрасць нейкая коле балюча,
І надзея цешыць мяне,
Што я песьняй сваёю пявучаю
Ня ўсё аб табе празьвінеў.

Мо' калі і надыйдзе часіна,
Што парушыць ціхі спакой,
І пакорная песьнь лебядзіная
З душы хлыне наперакор.

1925 г.

9 ПЫТАЕШ ТЫ...

Пытаеш ты, ці я здаровы?
Ды як сказаць? Не, ня зусім.
Кладзецца сум на вочы, бровы
І неяк цяжка на душы.

А так у грудзях ўсё спакойна,
Хіба што сэрца крыкне гвалт,
Калі адчуе гнеў назольны,
Ды цяжкай стане галава.

А не зважай ты... Ўсё пяройдзе;
Ўсяму свой час, пара свая.
У кожнага свае нязгоды—
І я ім вораг і сваяк.

Часінай, праўда, я вясёлы,
Як чарка хмельная віна;
На ўсё махаю: заўсяголаў!
Ня коле думка ні адна.

Дык вось усе мае навіны.
А што сказаць табе яшчэ?
Ты зразумець сама павінна,
Калі ўглядзішся ў бляск вачэй...

Калі пачуеш сэрца громы
І бліскавіцы без пары,
Дык стане блізкім і знаёмым
Мой ціхі сум і моцны крык.

1926 г.

~~я~~
МЯНЕ СЁНЬНЯ ВЕЦЕР...

Мяне сёньня вецер ня злуе, ня журыць,
Ён іграе зычна мне паходны марш,
Бо я парадніўся з громамі і бурай:
Даўняга бяссьільля ўжо ў грудзёх няма!

Я акрэп у буры, загартован ў гарце,
Поўняцца адвагай сэрца і душа.
Мне павевы буры—ласкавыя жарты,
А мой сум сардэчны—немая ціша.

І вось, запаліўшы ліхтары-паходні,
Вышаў я ў прасторы шчасьця пашукаць.
Вецер дзьме паволі, вецер дзьме усходні,
І блішчыць мне з далі зорнасьць маяка.

Я іду на бляскі пасья цемры, дыму,—
Яшчэ сьлед відзён іх, толькі дзе-ні-дзе,—
Але ўжо ў паходцы многа веры, ўздому,
А ў шуканьні шчасьця шмат ужо надзей.

Мяне сёньня вецер ня злуе, ня журыць,
Ён іграе зычна мне паходны марш,
Бо я парадніўся з громамі і бурай:
Даўняга бяссьільля ўжо ў грудзёх няма!

1924 г.

ЯКУБУ КОЛАСУ

На 20-годзьдзе яго літаратурнай працы

І расла валошка, і цьвілі куколі,
І балела сэрца ў распачнай цішы.
Не глядзеў, здаецца-б, на абшары поля,
Дзе заўзята пырнік збажыну глушыў.
І было самотна, надта было горна,
Было многа крыўды, было многа сьлёз.
На шляхох шырокіх, на шляхох прасторных
Нейкай зданьню чорнай паўставаў злы лёс.
Толькі не палохаўся тых праяў сьйбіт наш,
Не здаваўся ў крыўдзе, злу наперакор:
Ўсё зярняты кідаў ў ролю рукой спрытнай,
Ўсё вачыма мераў далячынь-прастор.
Чырванелі ўсходы, руні зелянелі,
Красаваўся колас, наліваў наліў,
А на ліры звонкай струны гымн зьвінелі
Пра красу і плённасьць нашае зямлі.
Хто тады ня бачыў шырыні, раздольля,
Хто тады ня ведаў нашае красы,
Той пачуў, убачыў, як шумяць на полі,
Як ўгару глядзяцца веліч-каласы.

1926 г.

ПАМ'ЯЦІ ШЭЎЧЭНКІ

Стогне Україна ад гэтманскай раці,
Ад крыві чырвонай ўсьпеніўся Дняпро;
Затужыўшы моцна аб каханай маці,
Ён ліе па сьвеце сьлёзы-серабро.

Вось стаіць ля плоту топаль-Кацярына,
Рве на сабе косы, горкі лёс кляне.
Вось валы—дастатак, помач селяніна—
Чалавек чужацкі ўдале кудысь жане.

*

А з садоў вішнёвых льюцца кобзаў зыкі,
Заклікаюць к помсьце за гвалтоўны зьдзек.
І чуцён там голас змагара-музыкі:
Выйдзі для змаганьня вольны чалавек!

Але гэты словы кат ліхі падслухаў
І загнаў старога у сыры вастрог,
Каб аслабіць цела, абязмоцніць духам
І паставіць ўздыму вольнаму парог.

*

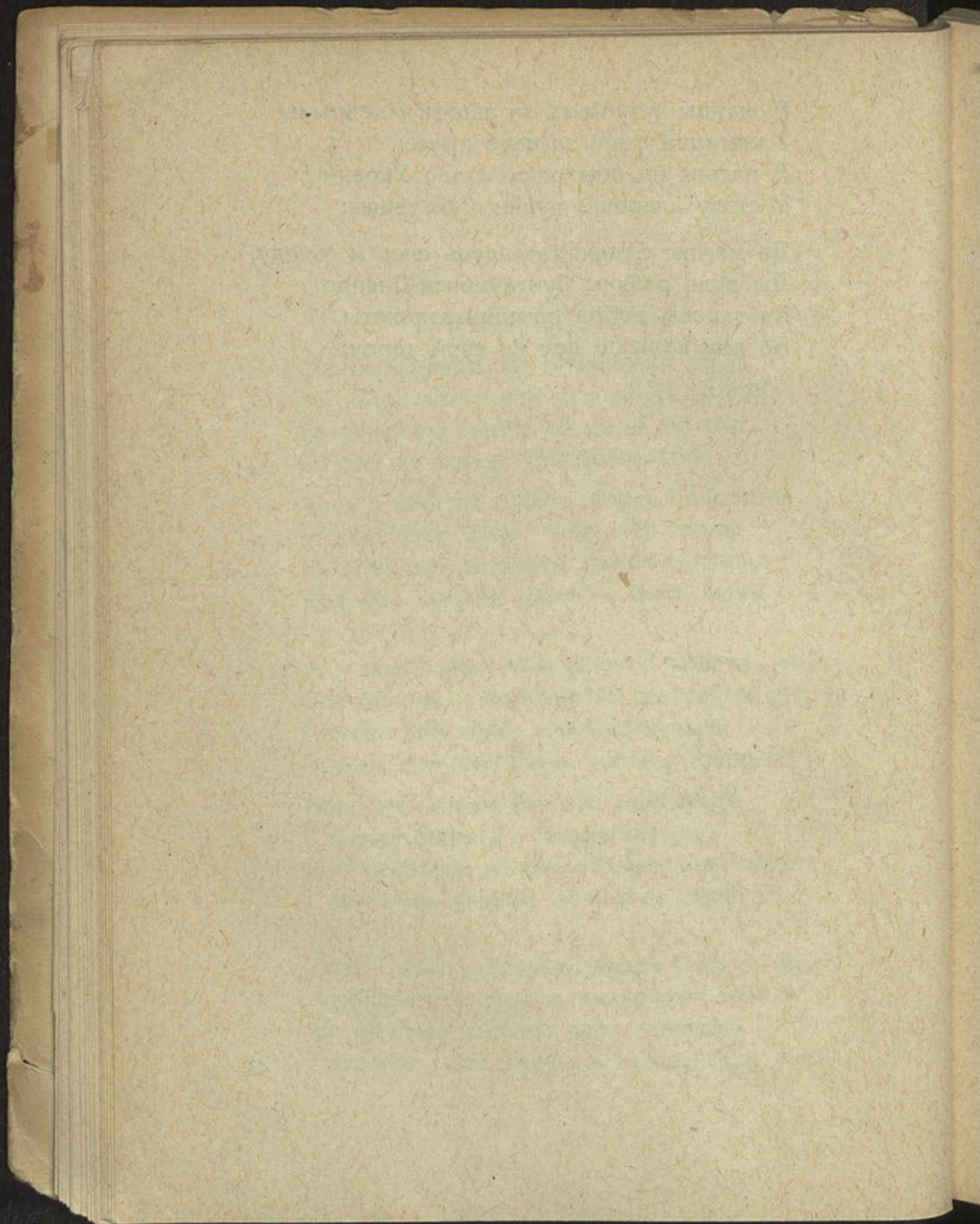
Толькі кліч кабзарскі несься гучна ў далі,
Прабівайся ў гушчы, як вечавы звон.
На начлезе хлопцы неяк зажадалі
Адгадаць, што значыць кабзароўскі „Сон“,

А жанды ўступілісь за зьдзек Кацярыны
І змагацца сталі за свае правы.
А пасья на шлях свой стала Украіна.
У стэпу шырокім чуён шум травы:

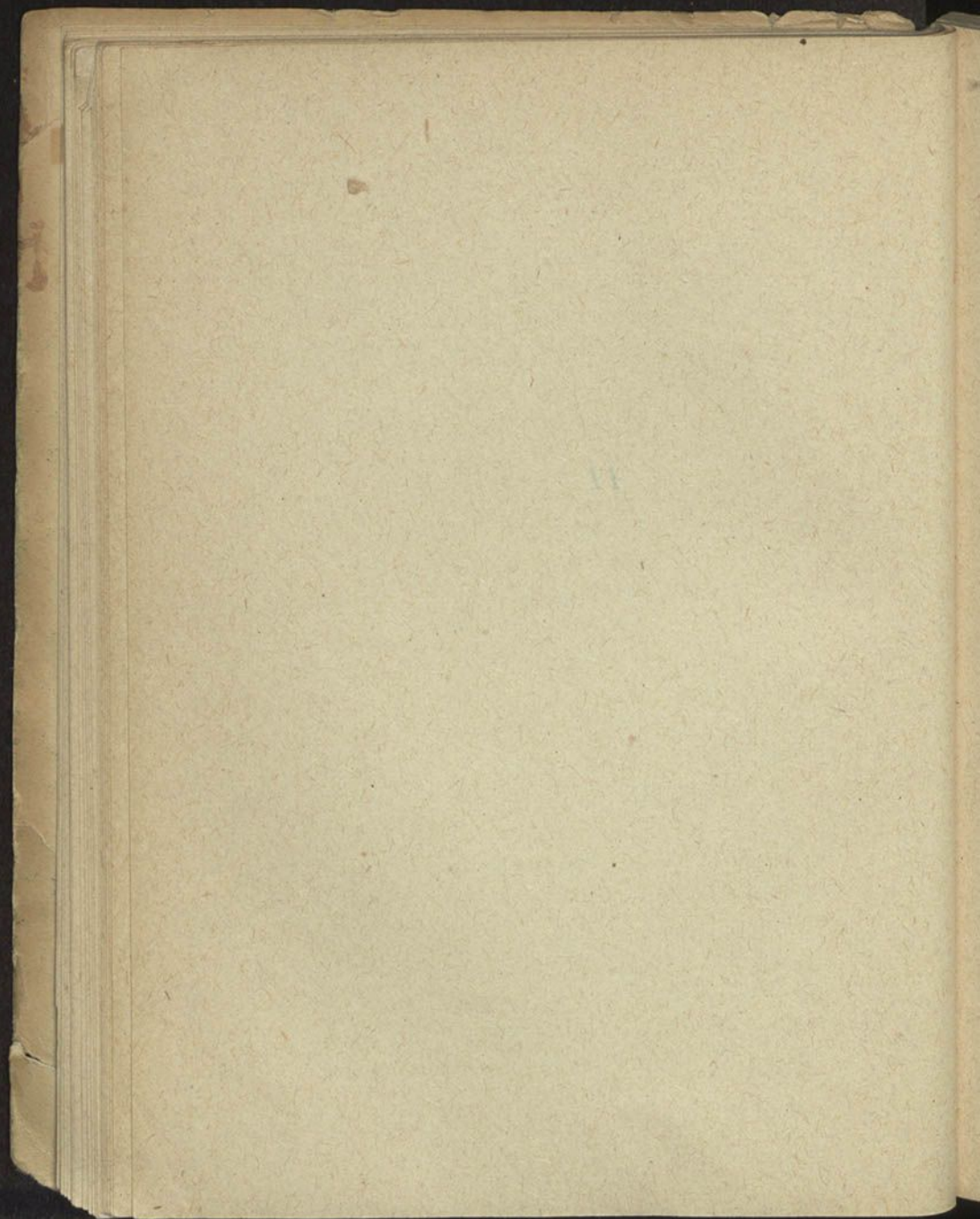
Да магілы бацькі там ідуць след к сьледу,
Ды раве равучы бунтаўшчык-Дняпро.
Кабзаровы добра помніць запаветы,
Бо яму калісьці даў ён свой зарок.

1924 г.

11

g

ПРАЛЕСКІ

Пралескі! Мілыя пралескі!
Ці ўжо вясна, што вы ўзышлі
Між сьнежных гурбаў у пералесках
На чуць ацепленай зямлі?

Я рад спаткаць вас добрым словам,
Я рад вітаць вас ад душы,
Бо вы мне—блізкі госьць вясновы,
Які раскажа мне пра шыр,

Пра вод бурлячых пералівы,
Што пойдучь весела з гары,
Пра лесу шум нецерпялівы,
Пра ласку новае пары.

Пралескі! Мілыя пралескі!
Я рад, я рад бяз меры вам,—
Нядарам ў грудзях сэрцу ўсьцешна,
Нядарам ў хмелю галава.

1925 г.

ЗАЦЬВІЛА ВЯСНА...

Зацьвіла вясна-красуня
На пацеху сямбіта.
На палетках зелень руні
Распаўзлася тут і там.

Тут і там відно раздольле,
Радасьць ўсюды—там і тут.
Ці у хаце, ці у полі—
Роўна вабіць кожны кут.

Пасьля доўгай зморы-сьцюжы
Стала гарача душы,
А затым я сёньня дужы,
Каб абняць прастораў шыр,

Каб ляцець на крыльлях мараў
Ап'яняцца ад красы
І хапаць жыцьця удары,
Слухаць шчасьця галасы.

Я сягонья выйду ў поле,
Выйду я на паплавы.
Мне вясна дае раздольле,
А натхненьне—шум травы.

1924 г.

МАТЫЛІК

Па шыбах матылік крыламі лапоча...
Што рвецца ён так да вакна?
Мо' ён навіну мне паведаміць хоча?
Так. Хоча сказаць: ўжо вясна!

О, рад, мой вяшчуне, табе я бясконца!
Вітаю цябе на вакне,
Аблітым красою вясновага сонца.
І рад я, мой любы, вясне.

А ты, мой матылік, ня рвіся у хату:
Тут цесна ўжо стала душы,
І гэтыя вокны, як нейкія краты,
Звужаюць пагляд мой на шыр.

Ўжо мне не сядзіцца самотна у сьценах,
Ўжо хочацца далей—у поле, у гай,
Хоць сам яшчэ тут я, але лятуценьні
Далёка сягаюць—мне іх не дагнаць.

1923 г.

М А Й

Май узняў маіх струн пераборы—
Я сягонья бязьмежнасьці рад!
Я люблю веснавыя прасторы;
Мяне росквіту песьціць пара.

Адгулі ўжо зімы завірухі,
Растапіліся гурбы, сплылі.
І ўжо вецер сіберны аддзьмухаў,
Нібы зімнія дні ня былі.

Адснавалі прадвеснія хмары,
Адлілі праліўныя дажджы.
І ўжо сонца гарыць ў сто пажараў,
Заклікае прыгожасьцю жыць.

Надыходзяць ўжо зорныя ночы,
Надыходзяць празрыстыя дні.
На гумне ужо бусел клячоча,
Шпак на яблыні песьню звініць.

Гэта славу пяюць яны маю—
Першым днём і красы, і вясны;
Да прастораў я вочы ўздываю,
Дзе ўжо ткуцца з травы дываны.

Зачарован я радасьцю, ласкай,
Сонца, гэта—наилепшы мне друг,
Як сястра, мне ўсьміхаецца краска,
І, як брат—да сябе кліча луг.

З даляў бор сваім шумам зялёным
Мяне вабіць ва ўлоньні свае.
Маё сэрца напоўнена звонам,
Маё сэрца гімн маю пяе.

27-IV—27 г.

З ЗАЦЬВІЛОСЯ...

Зацьвілося ў нябесных прасторах
Залацістае сонца вясны.
Эх, зьвіняць маіх струн пераборы
Нясупынна і ўсё аб адным.

Паўтараецца даўняга росквіт
І п'яе, як даўней, салавей.
Распускаюцца ў сэрцы пялёсткі,
Кроў плюскоча у ім агнявей.

Сёньня хочацца выйсьці мне ў поле,
Сёньня хочацца выйсьці мне ў гай.
Мо' ня вернецца болей ніколі
Учарашняга злая туга.

Буду радасьць хапаць я ў абоймы,
Сам аддамся ў абойме красе.
І ніхто маіх мар не пяройме—
Яны будуць са мною усе.

Яны ў смутку мяне пакідалі,
Аддавалі пачуцьці другім.
А цяпер мяне радуюць далі,
Стала блізкім мне ўсё, дарагім.

Дзесь та рэчкі чутны пералівы,
Дзесь та песьні чутны дзяўчат.
Сёння ўсе, як і я, шчасьлівы,
І ня хоча ніхто маўчаць.

1926 г.

ЗЯЛЁНЫ ПРАСТОР

Рунеюць палоскі, як стужкі;
Їх межы шаўковыя строчаць;
Над імі ўзьнімаюцца птушкі,
Крыламі ў паветры лапочуць;

Садзяцца, бясконца шчабечуць
Ў бязмежна-вясёлым разгуле;
Їх кожны кусточак ад бед забяспечыць,
Ён дасць ім спакойны прытулак.

Над руньню іграюць праменьні,
Яны ўсе прасторы цалуюць.
На лузе, вось там ў аддаленьні,
Траву пільна бусел вартуе.

А лес, зелянінай прыбраны,
Паслаў дываны—свае цені;
На іх, нібы з шоўку сатканых,
Ён хіліцца стаць на калені

З сваім гаспадарчым вітаньнем...
Як шмат тут прынады для вока;
Як шмат для душы адчуваньняў
І блізка знаёмых і надта далёкіх.

1923 г.

РОСКВІТ

Паабапал пратоптанай сьцежкі,
Што, як зьмейка, паўзе да гумна,
Розных кветак з травой ўперамежку
Наўтыкала старэнна вясна.

А праз плот выглядае з гароду
Многа розных прыгожых расьлін.
А на вуліцы сьмех, карагоды...
А у садзе, між стройных галін,

Прыбыло гэтай ноччу прынады:
Распусьцілася сьнежная бель;
Пчолы дзеляць здарэньні і рады,
З чарак-красак каўтаючы хмель.

ЦЬВІЦЕ ЦЯРЭМШЫНА...

Цьвіце цярэмна, цьвіце,
А разам з ёй цьвіце і сэрца,
Палоннай птушкай з клеткі рвецца
І казкі новыя пляце...

Ўдзень струнны звон і песьняў строй,
А ўночы сьвецяць месяц, зоры...
Чаму-ж душы ня даць прастору,
Чаму-ж затрымваць думак рой?..

Цьвіце цярэмна, і пах
Хвалюе кроў ў маёй істоце...
Ці-ж можна марыць на самоце,
Калі так радасна ў вачах,

Калі так рвецца жар з грудзей
К яшчэ няспоўненаму шчасьцю
І хоча шлях красы пракласьці
К спаўненьню радасьці-надзей.

Лаўлю я зык начной цішы
Ў хвіліны цяжкія чаканьня
З надзеяй поўнай на спатканьне,
На родны ўздых яе душы.

Я ВОКНЫ НАСЬЦЕЖ АДЧЫНЮ...

Я вокны насьцеж адчыню,
Зірну на сад, паўнютки белі,
І ў грудзі кветак пах ўдыхну
І гэтым пахам ап'янею.

Ў прыродзе колькі хараства!
Куды ні глянь, усюды чары.
Дол ўслала сьвежая трава,
Дыван красы—усе абшары.

Ўдзень сонца ласкаю глядзіць,
Уночы зьзяюць сьвечкі-зоры,
Ды месяц—слаўны маладзік—
На сіні тчэ сярпа узоры.

Прастораў вокам не абняць!
На ўсё глядзіш, нібы на дзіва;
І песьні зычныя зьвіняць,
Хвалююць радасьцю вірлівай.

1923 г.

Б У Р А

Завыла бура, імчыцца полем,
Зьмятае сьмецьце, варушыць пыл.
Завыла бура—ёй шмат раздольля,
У ёй дастатак магутных сіл.

Завыла бура, шугае вёскай
І рве салому з струхлеўшых стрэх,
Ўзьнімае пукам яе высока,
Зьлівае разам і плач і сьмех.

Завыла бура, ляціць да бору,
Навалай страшнай цярэбіць шлях;
Дрыжаць ад зыкаў усе прасторы,
А бура шырыць палёту ўзмах.

Завыла бура, пагнала хмары
Па небнай шыры пад ветру сьвіст.
І пад грымотаў галосных ўдары
Лятае ветрам сарваны ліст.

1923 г.

НА ДЫХОД ЛЕТА

Звоны аваdzэнаў у паветры носяцца.
Разаслалі нівы збожжа-дываны.
І трава касіцца ў касавіцы просіцца,
А над канюшынай звоны ўжо чутны.

Над лугамі, нівамі, над садамі, ролямі
Чуецца прыемны пах мядовых сот.
Жыта, нібы хвалі, хваліцца раздольямі,
А над рэчкай галкі выпускаюць чарот.

Ўсё скрозь лятуценіцца, неба сіль праменіцца,
Шле свае парады мору каласоў
І ўсяму, што стрэнецца, што цьвіце, зяленіцца—
Ад малой былінкі да густых лясоў.

Ганарыцца возе ра, зіхаціцца люстраю,
А на ім палошчуцца качкі, качуры;
Ластаўкі—мух ласаўкі—над ім ўюцца шустрыя
Ды цішу турбуюць грайкі-дудары.

1923 г.

ВАСІЛЬКІ

Вышаў я ў поле, вышаў ў шырокае,—
Жытнія ціха шумяць каласкі;
З іх выглядаюць красой сінявокаю
усьміхаюцца мне васількі.

Цягнуцца к ім мае рукі зайздросныя;
Кінуў вандроўны я кій,
К ім падыходжу ня з мэтаю злоснаю—
Хочу заплесці іх дбала ў вянкi.

І вось я гэтыя кветкі прыгожыя—
Родных палеткаў красу—
З думкай аб шчасці, з сэрцам ўстры-
вожаным

Музе у дар прынясу.

1925 г.

ІДУ МЯЖОІ

Іду мяжой між ніў багатых,
Адзетых вэлюмам красы,
А дзесь пяюць жанцы-дзяўчаты,
Ўліваюць ў сэрца галасы.

А скрозь калосікаў праборы,
Што шчыра вецер расчасаў,
Зіяюць васількоў узоры,—
Мяне кратае іх краса.

Кратае, ласкаю трывожыць,
Ўзбуджае мой былы задзёр..
Люблю насыпелы пах я збожжа
І песьняй ўзбуджаны прастор.

1924 г.

КАНЕЦ ЛЕТА

Песьня лета ўжо адпета.
Ліст апошні адшумеў.
І разьдзетых, як шкілетаў,
Сумны рад стаіць дзярэў.

Адцьвіла вяргінь, лілея,
Сад вабраўся у нуду.
Ужо змоўклі песьні жнеяў
І пастух зламаў дуду.

На спачынак серп паложан
І павешана каса.
Вецер холадзен, трывожан.
Паліняла ўся краса.

Калі выйдзеш з хаты, глянеш
Навакол свайго двара,
Уздыхнуўшы, успамянеш:
Лета—пекная пара.

1922 г.

* * *

Сонца закручвае косы,
Сонца хаваецца ў сіль,
Хутка ўжо прыйдзе восень
З крыкам адлётных гусынь.

Хутка асыплюцца лісьця
І пазалотай адзенуць дол,
А вецер, а вецер з сьвістам
Будзе гуляць навакол.

Выйду тады я у поле,
На аголены гляну гай.
Зноў закіпіць сваявольлем
Ў сэрцы маім туга.

Зноў мне захочацца глянуць
Ў даль непражытых дзён,
Зноў з незагоеных ранаў
Кроў будзе піць авадзён.

Зноў захачу я забыцца,
Захачу, можа, нават заснуць,
Покуль жыцьцё забруіцца,
Покуль спаткаю вясну.

1926 г.

ХМАРЫ ПА НЕБЕ...

Хмары па небе плывуць, ня ўнімаюцца,
Думкі аб долі мае вырываюцца...
Хмары так хочуць шырокага вольнага
Ў небе прастору, бясконца раздольнага,—
Хочацца шыбка па небе лятаць...

Думкі-ж да шчасьця мае парываюцца,
Ў шыры бязмернай яны расцілаюцца;
Хочуць абняцца з шчаслівай хвілінаю;
Хочуць расстацца з нядоляй зьвягліваю,—
Долі і шчасьця даволі прыждаць!

1913 г.

РАССЫПАЕ МЕРНА...

Рассыпае мерна залатыя лісьці
Клён высокі, стройны, што стаіць вось тут;
А былі яны мне сьведкамі калісьці,
Калі песьціў думку я сваю ў цьвяту.

А цяпер вось разам з гэтаю красою
Адквітае, жоўкне мая пекната,
І застылі мары буйнаю расою,
Месьціцца у сэрцы бяспуцьця слата.

Але час вось гэты—толькі пераходны,
Ён міне, праройдзе ў час другой красы;
Загарацца ў сэрцы новыя паходні
І пральюцца песьні новай галасы.

1925 г.

У АСЕНЬНЮЮ НОЧ

Сяджу адзін. Гадзіньнік б'е,
Прэч гоніць сумныя хвіліны,
А ў душу просіцца ўспамінак,
Калыша грудзі ён мае.

Раскрыта кніжка перад мной,
І я схіліўся над страніцай:
Хачу ад дум сваіх забыцца...
Наўкол ціша, нямы спакой.

Ў цішы раздаўся глуха звон,
Аб сьцены гук яго разьбіўся,
І дым тутунны заклубіўся:
Ён есьць мне вочы—гоніць сон.

Ціша. Спакойна, я у сьне.
А ў вокны вецер моцна сьвішча.
Ці ён ад злосьці гэтак хныча,
Ці можа просіцца ка мне?

На мары ён нясе адказ,
Суцешыць хоча маё сэрца,
І ўсё мацней, мацней што-раз
Яно надзеяй ў грудзях б'еца...

1922 г.

g

ЗАВІЛАСЯ МЯЦЕЛІЦА...

Завілася мяцеліца ў косы
І лявоніху скача на полі...
Сьцэле сьнег свае белыя кросны,
Вецер сьвішча, гуляе, сваволіць...

Не пазнаць, дзе дарога, дзе межы,—
Ўсё зьлілося ў адзіную постаць...
А мяцеліца сьнежыць і сьнежыць
Легіёнам срабрыстых пялёстак.

Дык гуляй-жа, мяцеліца, ў полі,
Заплятай мне сьняжыначкі ў косы,
Бо люблю я тваё сваявольле
І бялявасьць тваіх пракосаў.

Вецер, грай сваю песьню вясельля—
Няхай струны сьмяюцца, скавычуць!
Повен радасьці я пахмельлем—
Хоць другому магу пазычыць!

НОЧЧУ МАРОЗНАЮ

Ноччу марознаю з зорамі яснымі,
З месяцам срэбным, з зіяньнем агню,
Думаю думку сваю я шточасную,
Музыку ветру з-за вокан лаўлю.

Толькі прастору мне большага хочацца,
Хочацца з бурай ў бязьмежжа шугаць.
Думкі ўжо лётаюць, думкі ўжо здрачацца
І адыходзіць паволі туга.

Кіну я хату ды выйду на вуліцу,
Гляню на зоры, на сьнег, на прастор.
Хай хоць сьняжынкі да сэрца прытуляцца,
Хай вочы нап'юцца празрыстасьці зор.

Вышаў на вуліцу. Сьнег мяккі сьцелецца,
Пухам кладзецца на дрэвы, кусты.
Хочацца ў далі з завей, з мяцеліцай,
Хочацца бляскаў і зор залатых,

Што усьміхаюцца іскрамі чыстымі
Ў небе высокім скрозь полаг завей,
Вабяць, чаруюць агнямі вячымі,
Ў чыста-блакітнай красе-сіняве.

21-III—1927 г.

ХІБА ў ЗІМЕ...

Хіба ў зіме прыгожасьці няма?
Вось сьцэле сьнег пуховую пасьцель...
Здаецца, што зацьвіўся белы мак,
Здаецца, што і яблыня цьвіце.

Лятаюць, кружацца сьняжыначкі, як рой
І шчыра пацалункі шлюць мне ў твар,
А гурбы белыя ўздымаюцца гарой.
Ах, колькі ласкі тут і колькі хараства!

Хоць холадна, але мяцежны жар
Яшчэ мацней хвалюецца ў душы.
Жыцьцё маё палае, як пажар,
Бо белью ўсьнежанай калышыцца
ўся шыр.

І тчэ дыван і каляровасьць тчэ,
А радасьць прабуджае званы струн.
Ўзьвівайся-ж, завіруха, дзьмі мацней,—
Я ўвесь цяпер жаданьнямі гару.

1925 г.

Ідылія

Блішчаць узоры сьнегавыя
На дрэвах, на кустох, на плоце.
За плотам вецер моцна вые—
Ці ў радасьці, ці у самоце?

У садзе быльнік тарчыць з сьнегу,
Хістаецца, нібыта п'яны.
Ён марыць, мусіць, пра адлегу,
Гілямі ўзіму абшмульганы.

На ім іх шмат чырвонагрудых,
Што длубаюць і сьвішчуць звонка
Ды чыняць суды-перасуды
Ад раніцы да позных змрокаў.

А там шчыглы з чыжамі б'юцца
За каліва здабытай ежы,
Ды хмарамі над садам ўюцца
Крышталі-клоччы беласьнежжа.

9-III—1927 г.

СЬНЕГАВЫЯ ДАЛІ

Шпарчэй бяжэце, мае коні,
Зьвінеце, звонкія шамкі,
А сьнег ўзьвівайся ў сьлед пагоняй,
Каб падагнаць мой бег ад сёньня,
А заўтра ты мяне пакінь!

Я буду заўтра ў далях новых,
Якіх ня ведаю яшчэ.
Мо' там зіе дзень вясновы
І тчэ малюнак каляровы—
Жыцьця майго мо' радасьць тчэ...

23-XII—25 г.

9 НА СХОДЕ ДЗЁН

Белью апошняю вуліца беліца,
Буйных сьняжыначак лётае цьма.
О, ўжо нядоўга працягне мяцеліца,
О, ўжо нядоўга працягне зіма.

Хоць яшчэ сівер часінамі бэсьціца,
Ноччу палохае вуліцы ціш,—
Днямі-ж агністыя промені песьцяца,
Грэючы неба прасторную выш.

Штодня ўсё ніжай і ніжай спускаюцца,
Штодня мацнеюць агністасьць і жар,
Штодня адважней зямлі дакранаецца
Сонца—вялікі жыцьця гаспадар.

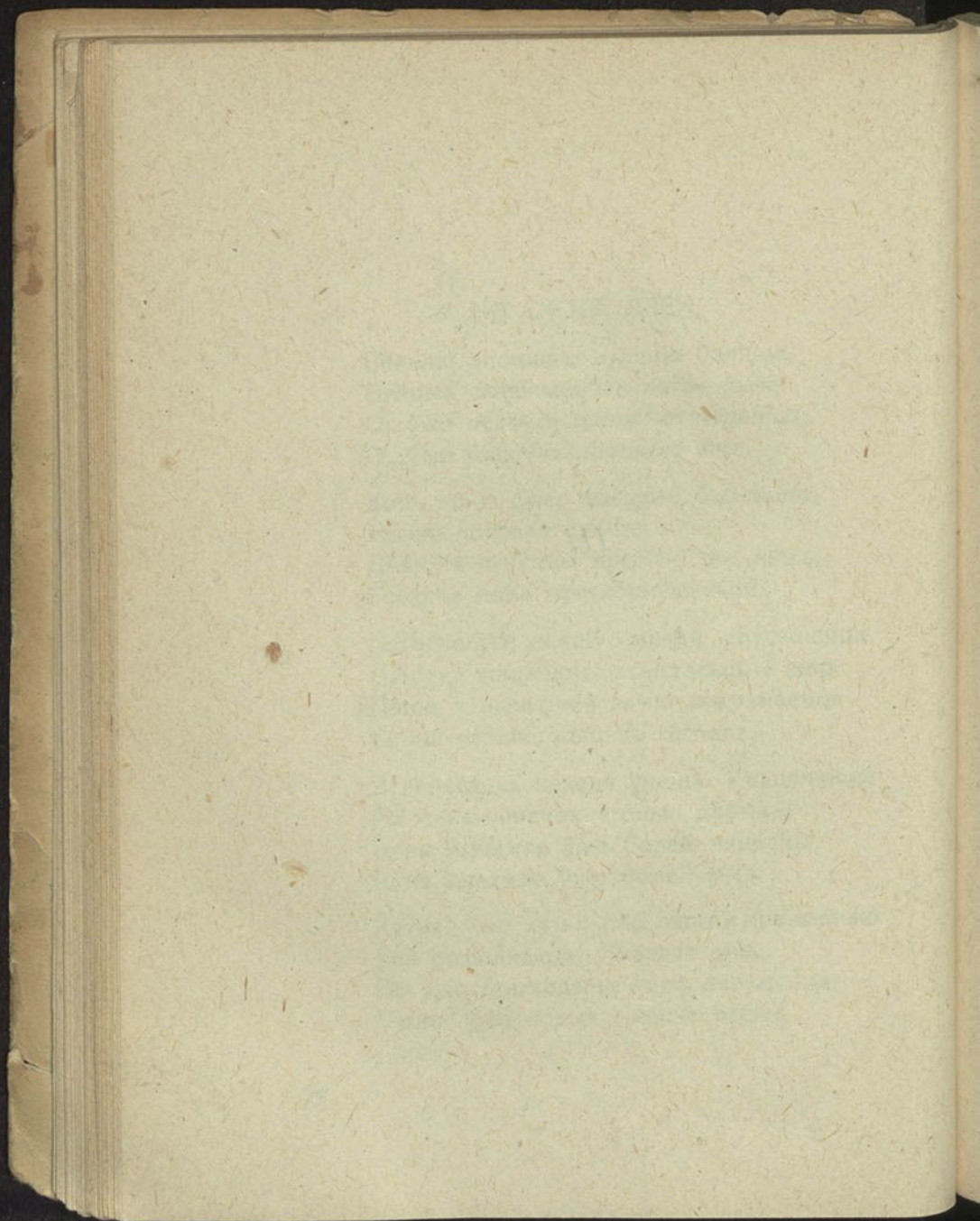
З ленасьцю, нехаця ўюцца і сьцелюцца
Роі сьняжыначак—толькі дарма,—
Їх ня ўтрымае ўжо болей мяцеліца,
Їх ня ўтрымае ўжо болей зіма.

Хутка, ўжо хутка пад ласкай праменнаю
Ўсе пазьнікаюць у хвалях яны,
Бо ўжо прыходзіць пара пераменная—
Чуцен ўжо подых і ласка вясны.

1924 г.

III

ПЕРАД СЯЎБОЙ

Па абшары вялікай зямлі
Не абмераць ўзаранай ральлі;
Яна цягнецца ўдоўж і ушыр,
Дзе быў некалі голы пустыр.

Першы раз як араў небарак,
Завываў побач з ім воўкалак.
На прагалінах пушчаў, лясоў
Крык чуцён быў разьюшаных соў.

І цьвілі чамяры, пустацьвет і палын,
Дзікіх шмат было траў і расьлін.
А цяпер ўзбагацела зямля...
Пакуль што хоць чарнее ральля,

Хоць дзе-небудзь і ўзыйдзе сівец,
Але блізіцца час, і сявец,
Як надыйдзе сьайбіцтва пара,
Кіне ў ролю зярняты дабра.

Зелень руні усьцэле ўвесь дол.
Будзе радасьць для вёсак і сёл.
Загарыцца праменна усход.
Будуць жыць і мой край і народ.

1921 г.

С Я Ў Б А

На полі хораша. Ё зялёны колер шоўку
Мяжа апранута. Чарнее шыр ральлі;
Яе абшар—прастор незьмерана далёкі
Вясной прыгожаю ўвабранае зямлі.

На ролю кідаю зярняты я з сьвяенькі;
Яны блішаць красой на сонечным сьвятле,
А нешта мне з лазы шапоча паціхеньку
Аб новых днёх, аб шчасьці і цяпле.

І радасьць мне душу і сэрца нападуняе:
Ўладар зямелькі я, а маці мне—яна;
Павіннасьці сяўца ахвотна я спаўняю,
Бо новыя цяпер і жыцьце і вясна.

Вясна гаворыць мне, што ўзыйдзе зелень руні,
Аб долі шаматнуць, пасьпеўшы, каласы.
А жыцьце кажа мне: наладзь пяснярства
струны,
Каб зліцца ў гімн адзін—гімн шчасьця і
красы.

1922 г.

С Я Ў Ц У

Сярод поля пад сонца пякучае
Вышаў ты засяваць свой загон;
З грудзей песьня ліецца магучая,
Яе мова жывая, цвѣтучая,
Яна голасна, зычна, як звон!..

Сееш ты пад напевы зычлівыя
Зёрны шчасьце, прасьветы дабра;
Адганяеш ты думкі сумлівыя;
Сееш жменяй зярняты шчасьлівыя...
Сей-жа, сей! бо ўжо сеяць пара!

З вясной праца твая зарунееца,
Ўзыйдзе жніва на дзіва усім!
Можна долі, напэўна, надзеяцца...
Бо ўжо шчасьце ўзышло, паланееца,—
Вер, сустрэнемся скора мы з ім!

1912 г.

ПАСТУШОК

Як толькі роска заблішчыцца
Пад сонца яснага прамень,
Мая душа на поле мчыцца,
Каб стрэціць ў полі ясны дзень.

Як толькі раніца прачнецца,
І птушак сьпеў пачую я,
Мой дух туды стралой нясецца,
Ляціць душа туды мая...

Я ўстану борзда, апрануся...
Сабраўшы стада я сваё,
Ўзыйду на луг і падзіўлюся—
Усё так радасна пье!..

*

І я, на пень прысеўшы ціха,
Аддамся думкам маладым...
Эй, прападзі цяпер ўсё ліха!
Я мчусь к абоймам веснавым...

І я, паслухаўшы сьпяваньня,
Аддамся марам забыцьця,
І здэцца: гора ўжо ня стане
Гнясьці пастушага жыцьця...

І я вазьму сваю жалейку,
Зайграю моцна ў такт вясьне;
Заглушу, здаецца, салавейку,
Жыцьцё вясёлым здасца мне.

1911 г.

КАСЬБА

Блішчаць на сонцы стальлю косы,
З травы зганяюць срэбра росаў;
Ў рады, у стройныя палосы
Кладуцца сьвежыя пракосы.

Дзесь песьня чутна ў яснай далі...
Мянтушкі звонка забрашчалі,
І копы зданьнямі пасталі
Там, дзе кусты траве шапталі.

Усьцешна, радасна і міла
Каса зьнячэўку зазваніла,
Зялёны шоўк травы скасіла
І кветак бляскі зацьмяніла.

Цяпер засталася іржышча.
І сьпека сонца, як агнішча,
Усюды сее пажарышчы,
Ды болей вольна вецер сьвішча.

1922 г.

ЗАЗЬВІНЕЛІ КАСАМІ У ЛУЗЕ...

Зазьвінелі касамі у лузе...
Палілася песьня дзяўчыны
На ўсе поўна-раскрытыя грудзі.

Зазьвінелі касамі у лузе...
Срэбра рос асыпаецца, гіне...
Заграбае пракосы дзяўчына,

Заграбае дасьціпна і зграбна...
Сонца кос яе пасмы залоціць,
Яны зьзяюць красою ядвабнай.

Заграбае дасьціпна і зграбна,
Расьцілае на сонечнай сьпёцы,
Посьле ставіць, стаміўшыся, граблі.

Награблася, натузала плечы,
Палажыла галоўку на сене,
Засмуцілася моцна аб нечым.

Награблася, натузала плечы,
З сэрца прагнуць яе лятуценні:
Ой, хутчэй-бы, хутчэй прыйшоў вечар.

Прыйдзе вечар, дзяўчына-красуня,
Ты сустрэнешся ў садзе з каханым,
Не адзін ён пашле пацалунак...

Прыйдзе вечар, дзяўчына-красуня,
Дачакаешся з любым сьвітання!..
А на лузе трава, нібы струны,

Шалясьціць і сьпявае аб нечым,
Хіліць голаву нізка да долу—
Можа суліць дзяўчыне сустрэчу,

Шалясьціць і сьпявае аб нечым...
Зноў к дзяўчыне прыходзіць вясёласць,
А з ёй разам прыходзіць і вечар.

ПОЎДЗЕНЬ ПРЫ ЖНІВЕ!

Я. Купалу

Сонца паўднёвае, жар несъцярпімы!
Жыта шуміць ядраным каласом,
Песьні ад жнеяў нясуцца любімы;
Клоніцца жыта пад жнеяў сярпом.

Момант... і песьня замоўкла паволі:
Гнуцца ўжо жнеі снапчкі вязаць...
Радасна сэрцу на гэтакім полі,
Рвецца яно ў паднябесьсе лятаць.

Борзьдзенька жнеі снапы павязалі,
Кожная сноп свой крыху паднясла;
Ў рад яны стройна снапы пастаўлялі
Вокал, каб цень іх крыху аблягла.

Ў рад яны ціха, як гусі, паселі,
Вынялі полудзень з торбаў сваіх,
Радасна вочы іх кожнай глядзелі,
Ветрычак ціхі прымчаўся да іх.

Твары дзявочыя, поўныя ласкі,
У даль пазіралі, дзе постаць была.
Ціха калосікі баялі казкі...
Радасьць, надзея тых жней сьцерагла.

1911 г.

У ШВАЛЬНІ

Кожны дзень—толькі раніцы змрочнасьць
Прыадчыніць завесу дню—
Ў швальні чуецца голас дзявочы
Або песьня—запал агню.

Што-квадранец за гукам гук новы
Нараджае машынны бег;
Нітка з ніткай кладзецца ў аснову,—
Дзе іголка дзюру праб'е.

Па сукне, па прыгожым паркалі
Расьцілаюцца сьцежкі-швы
І паўзуць, і паўзуць стройна ў далі
Па адзнаках—клетках канвы.

Рукадзельле кладзе каляровасьць
Нейкай новай для ўсіх красы:
Спадабаўся малюнак вясковы—
Беларусі жар-паясы.

Тут нямала кладзецца ў дзень працы,
Завіхаецца многа рук!
Шыюць тут падарунак сялянцы
Ды чырвоны сьцяг змагару.

Шыюць тут для працоўных адзеньне,
Для штодзеннага іх жыцця;
Тут, у швальні, ўсіх прац завяршэньне,
Тут для працы новай куцця.

Праца тых, хто араў голы, босы,
Хто палоў, потым праў хто лён,
Грукатаў хто паставамі кросен,—
Набывае ўжо новы плён.

Гэты плён—усіх працоўных здабытак,
І загэтым ён—важны дар:
Хто раней быў бядою прыбіты,
Цяпер стаў сам сабе гаспадар.

Вось загэтым, хоць праца цяжкая,
А удубальт пасьпешна ідзе;
Зык машын на мамэнт не змаўкае,
І ў ім чуецца шмат надзей.

Вось загэтым кладуцца так роўна
Швы за швамі ў пекны узор,
Вось загэтым так песня чароўна
Льлецца з раньніх да змрочных зор...

У ЗІМОВЫ ВЕЧАР

На дварэ пануе люты:
Вецер дзьме, трашчыць мароз;
Выйсьці ў двор, як на пакуту,
Як напіцца горкіх сьлэз.

Але што-ж, часамі выйдзеш—
Рана класьціся ў пасьцель,—
А мяцеліца, як злыдзень,
Ўсё мяце, мяце, мяце.

Часам, бліснуць зоры-сьвечкі,
Зачаруюць зрок ігрой;
Воўчы вый дзесь недалечка
Пранясецца, нібы гром.

Сад стаіць у сьнежнай белі,
Часам з холаду ўздрыгне.
Ад яго дрыгот ў пасьцелю
Вельмі хочацца і мне.

Вайду ў хату. Гоман, сьпевы
Незмаўканым роем пчол,
Як чаканья спадзевы,
Ўюцца весела наўкол;

Ў такт ім звоняць верацёны.
Стала цёпла, зьнік і сон.
Звоняць звонаў перазвоны
Сну і дрэме ў унісон.

І дрыжыць ад гукаў хата.
Песьня родная чутна.
І мяцеліц сьпеў заўзяты
Глушыць сьвіст верацяна.

СЯЛЯНКА-СТУДЭНТКА

Сюды у Менск я прышла за навукай
Ад сялянскіх, ад родных мне ніў,
Бо зрабілася цемра дакукай,
А прынадай—асветы агні...

Адчуралася, кажуць, палеткаў,—
Захацелася на панскі хлеб!
Не! Зімою я толькі студэнтка,
А вясною—ізноў на сяле.

Ня чураюся цяжкае працы,
Ня чураюся мазольных рук:
Мне ня хочацца час дарма траціць
У зімовую ў вёсцы пару!

Тачыць лясы ды толькі галёкаць
Па закутках, куткох кожны дзень,—
Калі хочацца к мэце высокай,
Семянінам каб быць ў грамадзе.

Праўда, вёска па многіх з нас плача,
Што раскіданы недзе, як мак;
Можа, думае, ўжо не пабачыць...
Ня усхліпвай-жа, вёска, дарма!

Прыдзе лета—я выйду на ніву,
Буду лепей ранейшага жаць.
Была некалі я палахлівай,
Бо падточвала цемры іржа.

Маё сэрца, уздымы пачуцьцяў,
Былі зьмяты, зьняважаны—страх:
Гадавалася я у пакуце,
Бо няволя была мне сястра.

А цяпер адчыніліся вочы,
Захацелася знаць чаго шмат;
І за тоўстаю кніжкаю ночы
Я праводжу вось тут недарма.

І з другімі пасья падзялюся,
Што сама атрымаць я магла.
Падсабіць я хачу Беларусі,
Чым магу, будаваць новы лад.

А ты, вёска, ня скардзься, што зьнікла,
І мяне зьбегляцом не заві:
Ад цябе я яшчэ не адвыкла—
Не хачу я душою крывіць!

Ты мне міла! Сумую па полі,
Сьвярбіць ня раз па сярпу рука.
Не зракуся цябе я ніколі,
А вярнуся! Крыху пачакай!

Я пакінула ўвосень палеткі,
Каб вярнуцца вясною да іх.
Я—сялянка, а разам—студэнтка:
Мяне вабяць асьветы агні!

ПЕСЬНЯ МАЛАТОЎ

Гук за гукам, звон за званам
Раздаюцца там і тут...
Нібы іх хто ў далі гоніць...
Туку-туку, туку-ту!..

Гэтак звоняць... Перазвоны
Адбіваюць малаты,
І прастор ўзбуджаюць сонны
Іскры—зоры пекнаты.

Сонца толькі што устала,
Абудзіць каб к працы люд,
І ня рада, што праспала
На пацеху кавалю.

Сам сабою ён абуджан
Дзеля працы, для жыцця.
О, каваль! Які ён дужы:
Стукне—іскры паляцяць.

Не адзін ён: іх так многа
За ударам шлюць удар;
Нікне гора і трывога,
Калі стукне грамада.

Як прыгожа ўзняты рукі,
Каб даць волю малату;
Гук за гукам родзіць гукі:
Туку-туку, туку-ту!

І ад досьвітку да змроку
Ў кузьні чутны галасы,
І нясуць іх ў даль далёка
Іскры вогненай красы.

Малаты сьпяваюць песню
Пад магутнасьць ўздыму рук;
Яна ўторыць ім прадвесняй:
Туку-туку, туку-ту!

1925 г.

ПАЧУЙ

Калі адчуць ты песьню хочаш,
Паслухаць звон маёй душы,—
Ідзі пачуй, як горан творча
Пяе пра волю і пра шыр.

І ён, і я—адна істота,
Ў адно зрасьліся мы гальлё.
Калі ня нудзішся работы,—
Паслухай рогаты калёс,

Паслухай молатавы жарты
Заместа шэлесту ліста,
Тады пазнаеш, як упарта
Змагацца хоча з сілай сталь.

Ня бойся ты, дарэмны сполах:
Завод ёсьць кузьня змагара.
Ужо разьвенчан стары Молах,
Няволі згінула пара.

Цяпер жыцьця шырэй дарогі!
Ды што казаць—ты сам пачуй;
Пачуй ты песьню перамогі,
Што я кавадлам стукачу!

1925 г.

У ЖЫЦЬЦЁВАЙ КУЗЬНІ.

Стукаюць цяжкія молат за молатам,
Сыплюцца іскра за іскраю золатам,
Бляскі кладуць на зямлі.
Сяжкаю працай заняты тут волаты:
Жыцьце куюць кавалі.

Польмя хвалямі ўскідваюць горыны...
Погляд кавальскі вясёлы, нязмораны,
Роўныя ўзмахі іх рук,
Тэмп іх работы надзвычай ускораны,
Роўны мэлёдыі стук.

Жыцьце абняла вясновая раніца,
Будзіць прачнуцца, просіць ахаяцца.
Песьня ў прасторы плыве.
Ласкаю сонца зіе ўсьміхаецца,
К рупнасьці ў працы заве.

Стукае молат паўднёвымі ўдарамі,
Зычыць расстацца з мукай, з цяжарамі,
Будзіць палёт пачуцьця...
Што яшчэ ўчора здавалася марамі,—
Сёньня—здабытак жыцьця...

1922 г.

ПЕРАДВЯЧЭРНЯЕ

Пазяхнула сонца позехам салодкім
І сьпяшае рупна за нябесны схіл,
Каб знайсці там часу на спакой кароткі,
Каб набрацца болей жыватворчых сіл.

А на зьмену сонцу выплываюць зоры,
Ды пазычыў месяц у яго сьвятла,
Каб з ліхтарняй гэтай пільнаваць пра-
сторы,
Якіх хоча крыўдзіць ночная імгла.

Сонна зашапталі саду майго дрэвы
І гасьцінец доўгі апрануўся ў змрок;
І сьцішыўся гоман, і замоўклі сьпевы,
Нібы іх зайздросны чараўнік урок.

Ўсё накрыла коўдра летняй цёплай ночы,
І няма, здаецца, краю тэй цішы,
Што сьцішыла мары, што закрыла вочы,
Што дала спачынак многім для душы.

1923 г.

* * *

Заблішчалі агністыя зоры
І спляліся ў прыгожы вянок.
Нешта сад мне шуміць і гаворыць.
Ветравыя чутны пераборы.
Пах вячэрні п'яніць, як віно.
Заблішчалі агністыя зоры.

Углядаюцца ў цем мае вочы,
Распазнаць хочуць даль-далячынь.
У грудзёх маіх сэрца рагоча.
Нейкі шлях разаслаўся прароча.
Недзе бразгаюць шчасыця ключы.
Углядаюцца ў цем мае вочы.

Сон ня морыць. І лёгка, так лёгка
Ўсёй істоце маёй і душы,
Што аж песня пранеслася звонка
У прастор паднябесна-высокі,
Каб прарэзаць пялёнку цішы.
Сон ня морыць. І лёгка мне, лёгка...

НАЧНЫЯ МАРЫ

Вось дожджык дробны пракрапіў
І ажывіў мой белы сад.
А дзесь-та музыка рыпіць,
Хвалюе, кратае краса...

Пад шэлест яблынь і лазы
Я, можа, нехаця лаўлю,
Лаўлю-ж акордаў кожны зык.
Люблю я музыку, люблю!

Я насыцеж адчыніў вакно,
Гляджу з трывогаю ў прастор.
Стуль цёмнай, цёмнай глядзіць ноч.
Туды я-б крыльлі распасьцёр,

Туды-б імкнуўся роем мар...
Але што зробіш... не абняць
Таго, што меў-бы ды няма.
Няхай акорды хоць зьвіняць

Аб тым, было што—ня было,
Аб тым, што будзе мо' калі.
Жыцьцё навокал расьцьвіло,
А сэрца нечага баліць.

Няхай баліць сабе яно,—
Яго я шчырасьцю працяў.
П'яніць мяне вось гэта ноч
І маладога пах жыцьця...

НАД РЭЧКАЙ

Скрозь нязьмерную гладзь у люстранай вадзе
Выглядаецца месяц бялявы;
З хваляй быстрай ракі казку дзіўну вядзе,
І ёй шэпча прывет ён ласкавы.

Ціхі ночы спакой ўсё кругом апавіў,
А ня сьпіць толькі рэчка бурліва,
Ў ёй жыцьцё не стаіць, яе быстры прыліў
Мчыцца ў даль, як стралою—на дзіва.

Ціха шэпчуць кусты над люстранай вадой,
І штось лісьці таемна гадаюць;
Хвалі плешчуць і б'юцца аб бераг круты,
Сон музыкай сваёй адганяюць.

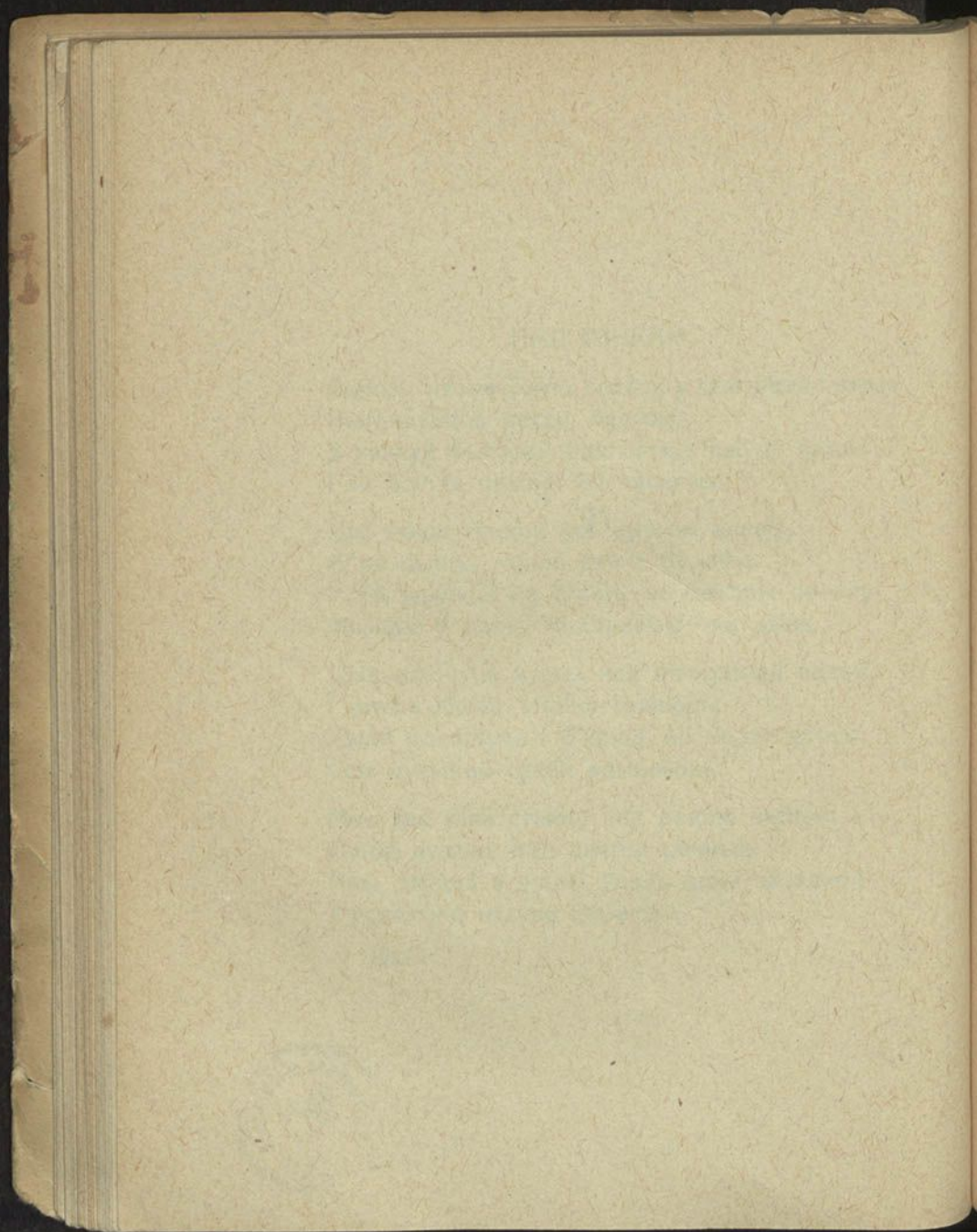
Мне так міла стаяць над ракою вясной,
Думкі думаць пад шэпты рачныя;
Яны рвуцца з душы ўдаль адна за адной
І ўспамінкі нясуць дарагія...

1912 г.

IV

МОЙ КРАЙ

Край мой там, дзе рэчак хвалі
І плюскочуць і плывуць,—
Што далей—да новых даляў
Мяне клічуць і завуць.

Край мой там, дзе шэпчуць сосны,
Шумяць волаты-дубы...
Гэты шэпт і шум галосны
Ўсяму сьвету кажуць быль.

Край мой там, дзе поўны колас
За паклонам б'е паклон,
І жніі шчасьлівы голас
Заглушае сэрца звон.

Край мой там, дзе каля хаты
Аж да неба ўзьняўся сад;
Там, дзе хлопцы і дзяўчаты
Апяваюць згоду, лад.

Край мой там, дзе Нёман льецца
Срэбра-плыннай паласой,
Там, дзе ўсё, усё сьмяецца,
Шчасьцем хваліцца, красой!

Ніжні-Ноўгарад.

1921 г.

ДА ГУСЬЛЯЎ

Іграйце гучна аб шчасьці, гусьлі,
Радзеце, струны, акорды песень.
Жыцьцё звязала вас з Беларусьсю,
Яна-ж звязалась з сваёй прадвесьняй.

Што было ўчора няснай марай,
Бяскрылым ўзьлётам, бязвольным ценем,
Сягонья тое—уздым захмарны,
Сягонья тое—парог хаценьня.

Травіцы шэлест і шэлест лісту
Ўжо баюць-кажуць другую казку,
Балота наша і луг імшысты
Абняты сёння рукамі ласкі.

Адна аздоба—прастор узорны
Пад ласкай сонца, пад сьпеў вясеньні.
Іграйце, гусьлі, напеў задзёрны,
Уклаўшы ў струны маё натхненьне.

Я з вамі, гусьлі, радзіўся, вырас,
Я з вамі, гусьлі, блудзіў па сьвеце,
Шукаў я з вамі жыцьцёвы вырай,—
Затое песьню вы мне складзеце.

Такую песьню, каб сэрца съцешыць,
Каб, стаўшы рана на постаць жніва,
Адно надзею ў грудзях прысьпешыць,
Што край мой родны живе шчасьліва.

1925 г.

МАЯ МЕККА...

Мая Мекка—прастор Беларусі,
А Мэдына—яе краса.
Вось затым да яе я хілюся,
Што яна мне цяпер—я сам.

Я няздатны сьпяваць каб літаньні,
Ў набажэнства ня веру я,
Але знаю: рукою паўстаньня
Ўжо запален яе маяк.

Яшчэ шмат хто глядзіць мо' ваража
На усыпенены дзён веснаход,
Але вызначыў ён падарожу
І на захад, і на усход.

Было крыўды нямала адвечнай
За краіну маю, сябе,
А ня здаўся у сварцы я спрэчнай,
Не загінуў і ў барацьбе.

Беларусь пакахаў надта шчыра,
Бо мне міла яе краса.
Няхай нехта ўцякае у вырай,—
Не пакіну яе я сам.

1925 г.

ПЕРАД ДАРОГАЙ

Я сёння тут, а заўтра дзесьці буду,
А дзе—і сам ня ведаю яшчэ.
І гэта ўсё здаецца мне ўжо цудам,
І ў жылах кроў пановаму цячэ.

Другія мыслі голаў маю ўскружаць,
Другія вобразы замігаюць ў вачах.
Я еду нюхаць пах прыгожай кветкі-ружы,
Я еду слухаць шэпт і бору, і ручча.

Я еду, каб ісьці па бацькаўскіх сьцяжынках,
Ісьці хутчэй туды, дзе доўга так ня быў.
Я спраўлю там вясёлыя дажынкi,
Хоць сам ня быў ў разгарны час сяўбы.

Шкада, што я далёк ад блізкага для сэрца,
Шкада, што і цяпер ня ў пору пападу.
І для мяне цяпер ужо не разаўецца
Прыгожы, стройны клён, пад цень ня прыме
дуб.

Ў куце сваім ня ў пору апынуся
І сьайбітом хоць быў—ня ўбачу ўжо сяўбы.
Ў жыцьці сваім я шмат з чым разьмінуўся
І многа дзе, дзе трэба быць,—ня быў.

Ну, што зрабіць, ну, хто цяпер парадзіць,—
Чакаць пары ці ўжо прайшла пара?
Ўсё-ж рад таму, што краю я ня здрадзіў,
Ўсё-ж рад таму, што мне ня здрадзіў край.

У ДАРОЗЕ

Гэй, праклён вам, злыя буры, маразы!
Ў гурбах сьнегу вязнуць коні..
Эх, халодны дзень сягоння!..
Стогнуць жальбаю марознай палазы.

Эх, пуціна—беспрасьветная імгла!
Лес мне шэпча нейкі сполах..
Ў полі страшна, цёмна ў сёлах—
Мяне нейкая трывога абняла.

І срабрыцца у паветры пышна бель
І парушыць мае вочы:
Зьбіць з дарогі, мусіць, хоча,
А мо' сьцэле мне халодную пасьцель?

Гэй, нясеце-ж, мае коні, вы мяне!—
Не хачу я ў гурбах сьнегу
Ні спачынку, ні начлегу,—
Мае сэрца затужыла па вясьне...

1922 г.

РОДНЫЯ ГОНІ

Вось яны, родныя гоні—
Радасьць былая мая.
Ўспомніў яе я сёньня,
Сёньня яе я сваяк.

Годы мяне кружылі,
Кідалі гэтак і так,—
Кроў не астыла-ж у жылах,
Ўшчэнт не змарыла слата.

Зноў я вярнуўся к прасторам—
К родным забытым шляхам.
Мне маяком былі зоры,
Прыстаняй—хаты страх.

Шчыра яна прыгарнула
Блуднага сына—мяне.
Ўсё, што было і мінула,
Стала мне ноўю зьвінець.

Сёньня я ўсім ў захапленні,
Усё мне ўспамінкі нясе.
Быў я і буду сумленным
К гоням і роднай страсе.

Хіба забыць можна тое,
Тое усё, чым я жыў?
Вечна яно, залатое,
Будзе мне голаў кружыць.

Будзе валошка ўплятацца
Густа у бель валасоў,
Будзе заўсёды здавацца
Песьняю шэпт каласоў.

Будзе ў спатканьне і ростань—
Колькі іх стрэну ў жыцьці—
Сьніцца мне родная постаць,
Будзе валошка цьвісьці...

1926 г.

Б А Р Ы

Дзе ні глянеш—бары цёмна-русыя—
Беларускай адзнака красы.
Так і просіцца песьня на вусны мне,
Як пачую іх шэпт, галасы,

Што зьліліся ў суцэльнасьць сугучнасьці,
У адзіны прыгожы акорд,
І чаруюць сваёй мілагучнасьцю
Ўвесь бязьмежна-шырокі прастор.

За барамі—палеткі жытнёвыя,
Ды палоскі зялёных аўсоў.
Гэта ўсё мне гаворыць пра новае—
Кожны зык, гэта—хор галасоў.

Ў лузе носяцца пахі сунічныя,
Нізка голаву хіліць трава,
Зьзяюць срэбрам люстэркі крынічныя.
Так, здаецца-б, дняваў, начаваў

Сярод гэтай бязьмежнай прыгожасьці,
Сярод гэтай цудоўнай красы.
Тут ня бачу ні зла, ні варожасьці,
Адчуваю сябе тут, як сын,

Што прыгорнены матчынай ласкаю,—
Не абманнай чужою красой.
Ў кожным шоласе чуецца казка мне,
А ў ёй ветлівых шмат галасоў.

9
РАДЗІМА

Далёкае мне галаву ўскружыла...
Сягонья хочацца мне ўсё, усё абняць.
Я помню час—кіпела кроў у жылах;
Аб ім цяпер яшчэ ў душы зыкі зьвіняць.

Прайшлі гады, а з імі шмат мінула
І разам распачных і радасных часоў,
Астаўся-ж я яшчэ з душою чулай,
Хоць і з капой сівых на цем'і валасоў.

Затое стаў больш чулым да ўспамінаў,
Што вельмі шмат забыў. Цяпер гляджу ізноў
На ўсё, на ўсё. Я рад, што на айчыне,
Я рад, што п'ю ізноў заздраўнае віно.

Ўжо тут цяпер шмат адбылося зьменаў:
Густы, мой любы, сад на многа парадзеў,
Струхлелі ўжо у хаце маёй сьцены,
Ніхто ў капліцу больш маліцца ня ідзе.

Каштан шуміць, як і даўней бывала,
Да хаты ліпа больш схіліла галаву,
А клёны й ясені красуюцца удала—
Ўгару растуць яны, пышнеюць і живуць.

Вярба ушыр больш разгарнула ралы
І вабіць, і заве, каб прытуліўся ў цень.

Калісь яе рука мая саджала,
Калісь яе я шчыра песьціў ноч і дзень.

А там стаяць кудравыя бярозы,
Пільнуюць хлеў стары, пільнуюць і гумно,
А на руіны іх ліюць, здаецца, сьлёзы,
А мо' за даўнаснасьць сплятаюць ім вянок.

Гляджу ў вакно, а лісьці мне шапочуць,
Аб многім бліжкім мне гавораць шмат яны.
Да іх мае няспынна прагнуць вочы,—
Яны напамнілі пра дні маёй вясны.

Пра радасьці і мой дзіцячы лепет,
Пра першы крык душы і сэрца раньні звон,
Калі я, як яны, а можа нават лепей,
Ў прасторы слаў свой гучны перазвон.

Я рад ўсяму і разам з тым дзіўлюся,
Што хутка тут усё змянілі бегу дні:
Адно есьць моль або цярэбіць вусень,
Другое радасьцю і песьняю зьвініць.

Мне ўсё, усё тут дорага і любя—
Руінасьці хлявоў і гмашыстасьці дрэў.
Ўсё зараз да сэрца прыгарнуў-бы,
Бо за яго калісь душою я хварэў.

Цяпер малым здаволен я бываю,
Што хоць і ў рэдкі час, а ўсё-ж бываю тут,
Што кожны раз я песьняй апяваю
Мой дарагі, мой любы, бліжкі сэрцу кут.

Капыль, 1926 г.

УСЁ, УСЁ ПАЎСТАЛА ПРАД ВАЧЫМА

Усё, усё паўстала прад вачыма,
А блізкае больш стала дарагім.
Бязрозка шле паклон—нібы дзяўчына,
Стуліла рэчка плечы-берагі.

А лес шуміць—шле прывітаньне другу,
А кожны куст прытулак мне дае.
Пазналі вы бяздомка, валацугу,
О, родныя, о, мілыя мае!

Вось гэта ўсё ня здрадзіць мне ніколі,
Бо гэта ўсё—аб чым баліць душа.
І вось цяпер, калі цвітуць куколі,
Сябе к маўчаньню нельга прымушаць.

Сьпяваць хачу падобна гэтым клёнам,
Што нада мной раскінулі шатры
І воблікам чаруюча-зьялёным
Завуць мяне, каб сьпеў іх паўтарыць.

Прыпомніў усё: што ёсьць і што мінула.
Я рад ўсяму, што можа ўскалыхнуць,
І сэрца, і душу прыхільна, чула...
Я тут калісь спаткаў адну вясну—

Яна, нажаль, ўжо больш не паўтарыцца,
Яна з жыцьця ўжо выбыла навек.
Але пакуль ёсьць месца сэрцу біцца,
Датуль яе я пешчу ў галаве.

Датуль яна, як каласамі постаць,
Мігцецца будзе дзень і ноч ў вачах,
Пакуль сам буду жыць і радавацца росту
і кожны крок жыцьця змаганьнем
адзначаць.

Капыль, 1926 г.

Г НА БАЦЬКАЎШЧЫНЕ

Даўно я тут, даўно ня быў...
Ня слухаў шэлесту вярбы
І златаструнных шэптаў клёнаў...
І вось гляджу цяпер зьдзіўлёна
На ўсё, што бачу, як чужы,
А сэрца б'ецца і дрыжыць,
А ў думках рояцца ўспаміны...
Тут першы раз спаткаў дзяўчыну,
Якой пасья не спатыкаў.
Мая дрыжачая рука
За кветкай цягнецца язьміну...
Я родны кут даўно пакінуў,
Але зусім не занядбаў.
Скажы, пахілая вярба,
Мне ўсё, усё, што ўспомніць можаш.
Мне цяжка быць на бездарожжы
І некага мне запытаць
Пра ўсё, што ліпне, як слата,
Ды сэрца і душу трывожыць.
Тут паранейшаму ўсё гожа,
Але я сам ужо ня той.

Хоць цешуся я пекнатоў,
Хоць сэрца просіць успамінаў,
Хоць рад я кожную галіну

Дбняць і шчыра цалаваць,—
Але бялее галава,
І кроў патроху ў жылах стыне.

І кветка белая язьміну
Мне навявае цяжкі сон.—
Тут сэрцы колісь ў унісон

Ў шчасьлівай біліся трывозе,
Але сябе я замарозіў
Ва ўздымах хваль чужой крыві.

Мінулага ўжо не злавіць,
Прайшоўшага ўжо не спагоніш—
Гады пранесьліся пагоняй.

Шкада цяпер, шкада ўсяго,
Шкада пагод і непагод,
Якія мне жыцьцё дарыла.

А больш шкада, што ўзмахі крылаў
Ў гняздо сваё ледзь занясьлі.
Ах, сэрца, сэрца як баліць

І б'ецца ў распачы, трывозе.
Сябе я ў час той замарозіў,
Як кветкі раньнія цьвілі.

КЛЁН

Рукой маёй пасаджан клён;
Ушыр і ўвыш разросься ён,
А шум лістоў яго, як звон,
Навокал шле свой перазвон.

Пяшчотна кліча і заве
Прылегчы ў ценю на траве.
Я клён свой бачу ў харастве
І сам рад шчасьцем ружавець.

Яго з надзеяй я саджаў,
Расьці, як стаў—агараджаў,
Вадою часта паліваў,
На рост ўсе сілы аддаваў.

Няхай-жа зерні тых надзей,
Што кінуў я з сваіх грудзей,
Пачнуць цьвісьці і харашэць,
Як клён, расьці як ён, вышэць.

1921 г.

У ЛЕСЕ

I

Раскінулі дрэвы даўжэзныя цені,
А лес неўгамонна шуміць і шуміць...
О, лес мой зялёны, мае лятуценьні
У гоман, у шум свой прымі!

Няхай я здалёку здаюся чужынцам,
Але я цябе не забыў.
Ў кустох тваіх колісь зьбіраў я ажыны,
Суніцы зьбіраў і грыбы.

Тваёю гамонкай і шумам зялёным
Будзіў я нямала надзей і трывог,
І песьню сваю пра цябе аж да сёння
Я высьпеваць, скончыць ня мог.

Усё яшчэ песьцяць цяпер, як і колісь,
І шум твой галосны і цень.
І я не забуду, павер мне, ніколі
Пра дзень твой ўчарашні—мой дзень.

Цябе паламала ўжо шмат завіруха,
Ніхто ад яе не ўсьцярог.
Маё тваю радасьць падслухала вуха,
Як стаў на зялёны мурог.

І рад я бясконца, што быць давялося
Ў зялёнай густоце лясной,
Хоць, праўда, ўжо хутка падкрадзеца
восень

І новым апране цябе дываном.

Ўжо гэтае сёння адчуць нават можна,
Ўжо бачу, як хвой згінаюць свой стан.
Ім вецер іначай, ўжо болей трывожна
Пяе гуля-ля, гута-та.

II

Прышоў сказаць табе апошнія даруй,
Прышоў пачуць знаёмы шэлест падзі.
Мне сумна без цябе, як сумна песьняру
Сьпяваць камусь аб ўласнай сваёй
здрадзе.

А толькі я ня здрадіў табе, не і не,
Я вечна жыў і жыць хачу табою.
Затым вось так і жальба моцна сэрца тне,
Затым не разьвязацца мне з журбою.

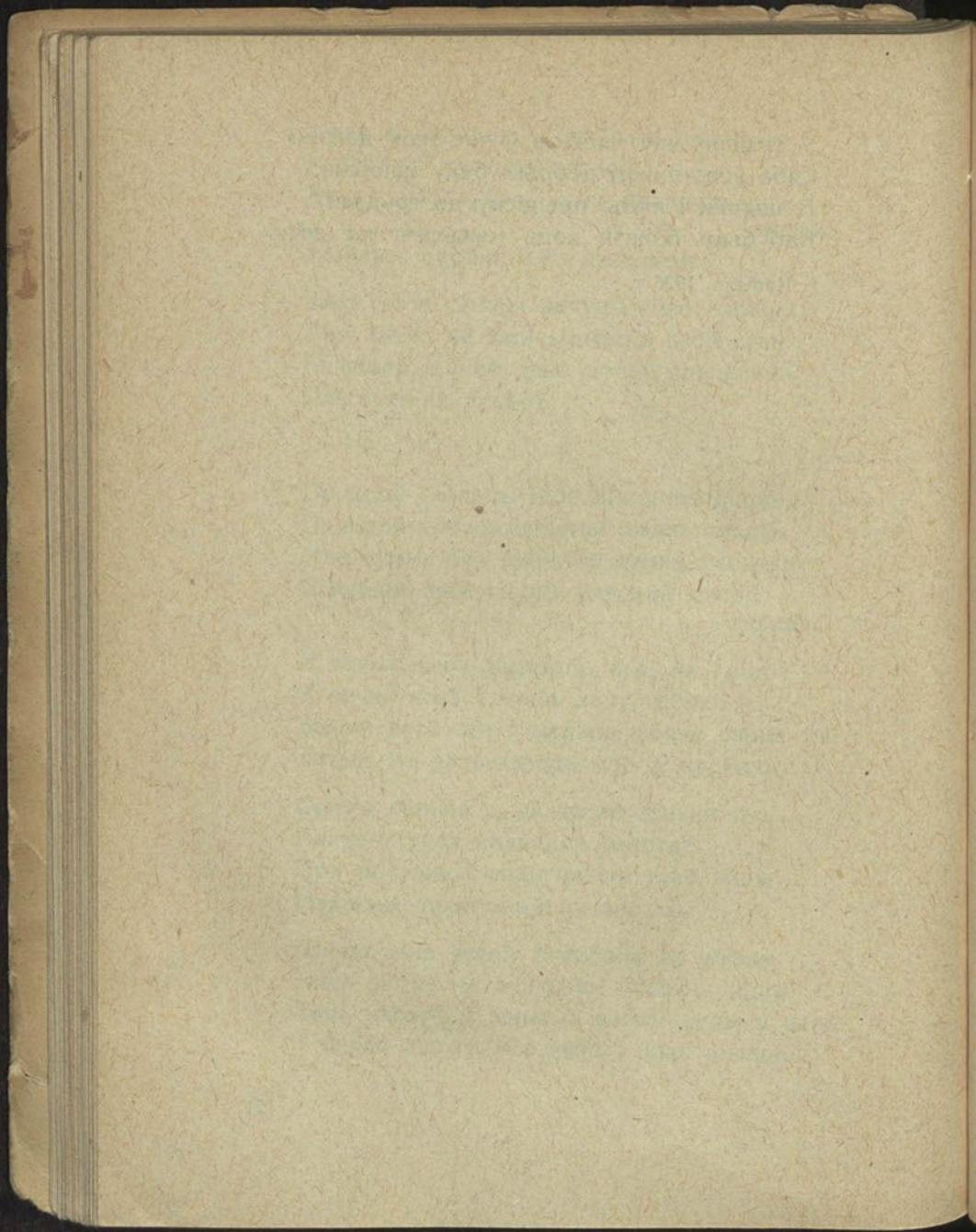
Сумую сёння я, ня весел сёння ты...
Адкуль такая надышла самота?
Пра ростань і апад пяюць твае лісты,
Махаючы прыгожай пазалотай.

Шкада мне усяго. Бясконца як шкада
Тваіх лістоў, што шумам будзяць цішу.
Хоць набяру ў запас з сабой туды у даль
З бяроз лістоў, а з хвой і елак шышак.

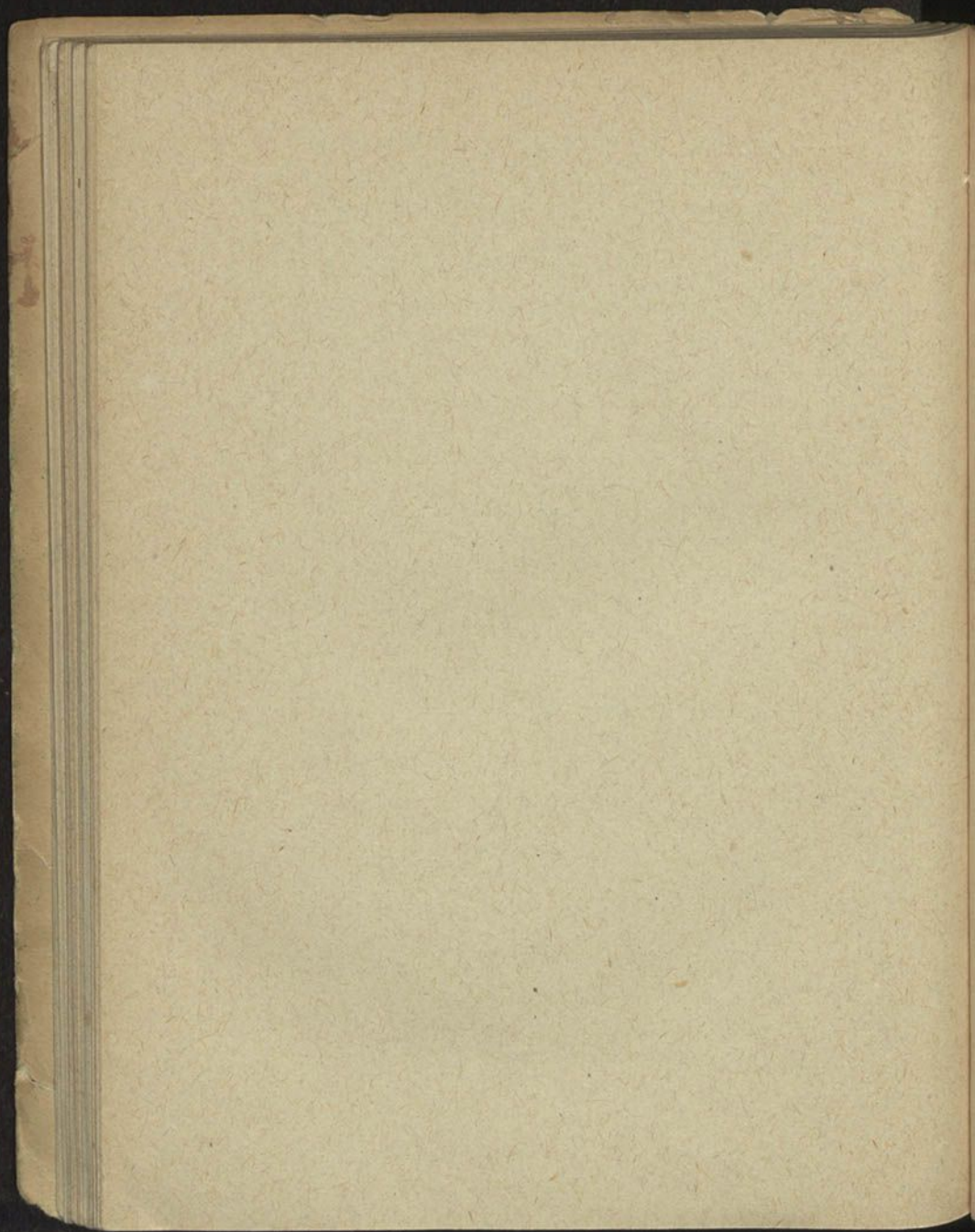
Ў трывогі час маёй ці ў час маіх надзей
Сябе ўспамінкам добрым буду цешыць,
А шышкі і лісты прыцісну да грудзей,
Каб быць бліжэй хоць мысьлямі да лесу.

Капыль, 1926 г.

v

КАЎКАЗ

Даўно аб краі я гэтым марыў,
Хацеў я бачыць край чар—Каўказ,
Дзе Дэмон колісь з красой-Тамарай
Вялі аб жыцьці чароўны сказ.

Цяпер стаю я на вышы ўзгор'я
З красой абшараў, нібы абрус,
Адкуль відзён мне ўзор Пяцьгор'я,
Адкуль відзён мне сівы Эльбрус.

Я повен сілы ў чароўным краі,
Дзе зырка сонца ўдзень пячэ,
А ўночы вецер зурной іграе
Ды месяц полаг празрысты тчэ.

Прастор цудоўны шмат родзіць думак,
Улівае ў сэрца ён сілы шмат.
Між гор бруіцца, журчыць Падкумак—
Ніколі ўпынку яму няма.

З-пад гораў рвуцца упартай плыньню
Руччы-крыніцы жывой вады,—
Калі нап'ешся—боль сэрца гіне
І гіне змрочнасьць нямой жуды.

І вась я повен усім сугуччам,
Што тут разьліта, што тут жыве.
І сьпее, сьпее напеў жывучы,
А радасьць песьні сьпяваць заве.

Заве і кліча, як постаць жніва.
Здаецца, колас паклон мне б'е.
Вярнуся хутка я к роднай ніве
І к новай працы й барацьбе.

Кіславодзк, 1925 г.

ЗУРНА

Ах, зурна! Гэта—тая-ж жалейка
У непадкупным яе харастве.
Вабіць соладам, шчырасьцю нейкай,
Зыкам новым, нязнаным заве.

Нешта лезе знаёмае ў вушы,
Мне здаецца—жалейка з лазы
Расчыняе прад кімсь сваю душу.
Ах, люблю і цяпер гэты зык!

Многа часу ужо прамінула,
Многа плыні унеслі вады.
Разьвітаўся я з вёскаю чула
І пашоў вандраваць ў гарады.

Ўжо ня чую жалейчыных сьпеваў я,
На жалейцы забыў іграць сам,
Ўжо ня шэпчуць калосьсі мне сьпелыя,
Ня зьвініць мне у лузе каса.

Давялося мне быць ў краі чараў,
Дзе узвышшы усьнежаных гор
Зорка сочаць нямыя абшары.
Тут пачуў я зурны перабор.

Ён мне здаўся прыгожым і блізкім,
Як жалейка ў губах пастуха,
Калі ён, як натхнёны музыка,
Можа разам іграць і ўздыхаць.

Кіславодзк, 1925 г.

ЗЫКІ ЗУРНОВЫЯ

Зыкі зурновыя—зыкі мае вы,
Вы—майго сэрца званы,
Вы—маіх думак і мар перапевы..
Ў вас я падслухаў і росквіт вясны,

І бур векавыя маланкі, гримоты,
І ціхую радасьць, і ўзбураны гнеў.
У вас я знаходзіў прастор і ў самоце,
І разам я з вамі дзікарскі зьвінеў.

І разам я з вамі, пад чараў уздыхі,
Далёкі, нязнаны, чужы,
Да прыкрасьці, можа, нясьмелы і ціхі,
Душою імкнуўся ў свае рубяжы,

Дзе чуецца шум векавечнага бору,
Дзе сьцелюцца шыры палёў і лугоў,
Дзе чутны мне родныя струн пераборы,
Там шмат ўжо наставілі стромкіх стагоў,

Там жыта хістаецца морам зыбучым,
Там краскі цьвітуць не такія, як тут.
Ад вас я набраўся надзеі жывучай,
Ізноў каб вярнуцца ў свой кут.

Кіславодзк, 1925 г.

САЗЭНДАР¹⁾.

Сазэндар сваю песьню заводзіць
Пра каўкаскія ночы і дні,
Пра крыві ў сваім сэрцы разводзьдзе,
А зурна яму ўторыць-зьвініць.

І сплятаецца музыка з песьняй,
І зьвіняць яны ў змрочнай смуге.
Вечар поўніцца пахам прадвесні...
На спатканьне лязгінка ідзе.

А там горац, пакінуўшы стада,
Лёг на ўзвышшы спачыць да зары.
Вецер ціхенька шэпча пра радасьць.
Месяц горы пачаў серабрыць.

Сазэндарскае песьні пяшчота
Разьлілася па жылах віном,—
Адцураўся свае я самоты,
Ў сэрцы радасьць прачнулася зноў.

Кіславодзк, 1925 г.

---

¹⁾ Сазэндар—каўкаскі музыка, сьпявак.

ДЗЕСЬ-ТА ЧУТНЫ..

Дзесь-та чутны напевы шакалаў,
Ды клякочуць арлы ў гарах,
Я ня трачу свой розмах удалы,
Не палохае чужынца страх.

Я прыехаў сюды за красою,
Ў гэты край я прыехаў здалёк.
І гудзе маё сэрца асою
Там, дзе дрэмле ў цішы матылёк.

Рэжуць вочы гарыстыя далі—
Незнаёмы чужынцу яны.
Я падраў не адны тут сандалі,
Як таптаў мурагоў дываны.

Абабіў я нямала тут сьцежак,
Калі кветкі я шчасьця шукаў,
Абышоў ўсе даліны і межы,
А ня бачыў свайго васілька,

Васілечка таго, што скрозь жыта
Беларускай глядзіцца красой,
Там, дзе жнеі пагляд варажбітны
Засьцілаецца русай касой.

Не магу я зрадніцца з красою,
За якою прыехаў здалёк.
І гудзе маё сэрца асою,
Там, дзе дрэмле ў цішы матылёк.

Кіславодзк.

1925 г.

З ёю я спаткаўся...

З ёю я спаткаўся, як цьвілі вяргіні
У садох Каўказу у сьпякоты дні.
Агонь загарэўся ў яе вочах сініх,
А у маім сэрцы звон струн зазваніў.

Ў яе запытаў я, куды шлях трымае,
Як сама завецца, чаму тут адна?
Расцьвілася кветкай, кветкай ў пору мая,
І сказала ціха: хіба не пазнаў?

Моцна я здзівіўся, а пасьяя успомніў,
Што яна мне блізкая, мо' нават радня.
З ёю калісьці разам засявалі гоні,
Дзе цяпер напеўныя песьні жней зьвіняць.

І таму ня дзіва, што адчуў я радасьць
І што ў вочах сініх агонь зазіяў.
Яна мне, сустрэчнаму, дала шмат парадаў.
Гэта была мэта—мар маіх маяк.

І пашоў я з ёю простаю дарогай,
Сьцежкай неразлучнай цераз горы ў сьвет;
Нас паабступілі сьпелых ніў разлогі,
Каб спаткаць у новым жыцьце харастве.

Кіславодзк, 1925 г.

АДВЯЧОРАК

За горы сонца хавае косы,
Прасторам шэпча: спакойнай ночы.
А хмары, хмары, нібы пракосы,
Кладуцца роўна на скал адкосы.

Іх вецер ціхі чуць-чуць гайдае,
Нібы адзеньне з шаўковай ткані.
Зіе зорка, ў прастор гадае:
Яна кагосьці жджэ, выглядае.

Яна глядзіцца і пільна сочыць,
Калі з-за хмары ёй месяц гляне,
Каб разам ціха шаптацца ўночы
І слухаць песьні і сьмех дзявочы,
Што льюцца ў далях пад званы тары,
Пад ўздыхі цёплай каўкаскай ночы,
І родзяць думкі і родзяць мары
Пад званы сэрца—жыцьця удары.

1925 г.

НОЧ У ГОРАХ.

Ноч-чароўніца спусьцілася ціха,
На горныя высі раскінула шаты.
Вось чутны яе прымірэнчыя ўздыхі.
А месяц, адзеўшыся ў срэбныя латы,

Прастор аксамітны чаруе, варожыць.
Ўсе горныя высі—як міт або казка.
Ўсё стройна сплялося ў малюнак прыгожы,
Ўсё песьціць і вабіць нязнанаю ласкай.

Нядарам у цішы вась гэтае ночы,
Што горы адзела адзеньнем срабрыстым,
Ня хочацца думаць самкнуць свае вочы,
Ня хочацца траціць уздым урачысты.

У сэрцы кроў моцна плюскоча, бруіцца.
Іду я між гораў знаёмай пуцінай,
Іду, ня журуса, хоць сам—чужаніца.
Мяне не палохае клёкат арліны,

Які незнаёмы, як буславы клёкат
У нашай ці ночнай, ці ранішняй цішы.
Хачу я забрацца на горы высока,
І лезу ўсё вышай, і вышай, і вышай.

1925 г.

НА ГАРАХ РАЗЬЛЯГАЮЦЦА ХМАРЫ...

На гарах разьлягаюцца хмары,
Лебядзіную сьцелюць пасьцель
Для мітычнай, для стройнай Тамары.
Залунала пярыстая бель.

Вось выходзіць і Дэмон аднекуль,
Загарэлася ласка ў вачах.

Да Тамары, да стройнай паненкі
Ходзіць ён кожны раз па начах.

Але цьвёрдая ў веры Тамара,
Непадкупна на ласкі яго.

Як угледзіць, хаваецца ў хмары
Ці ў рашчэліны ўсьнежаных гор.

Вось цяпер яна ў воблачнай сіні
Прытулілася ціха да скал...

Дэмон дарма патраціў час—кінуў.
Дзесь заплакаў, заенчыў шакал.

Вось і раніца ўсходзіць бяззычна,
Сонца ліжа усьнежанасьць гор.

І зурна пералівам музычным
Варажбітна ўзбудзіла прастор.

Кіславодзк, 1925 г.

РАЗЬВІТАНЬНЕ

Разьвітаньне вам, горы Каўкаскія
І крыніцы жыцьцёвай вады!
Надаралі вы цёплаю ласкаю,
Варушылі вы ў сэрцы уздым.

Захапляўся я воляй арлінаю,
Захапляўся прыгожасьцю чар.
А цяпер ўжо за кожнай хвілінаю
Адчуваю, я тут—не ўладар,

Толькі госьць, час якога ўжо скончаны,
Жыць якому хвіліны—ня дні.
Вось таму я так моцна ўсклапочаны,
І ў душы разьвітаньне зьвініць.

Шмат чаго перажыць давялося мне,
Шмат чаго і ня зьведаў яшчэ,
Але сэрца зьвініць сугалосьсямі
Ўсё ямчэй, і ямчэй, і ямчэй.

Разьвітаньне кажу я астатняе
І таму, к чаму толькі прывык,
І таму, што уцехаю братняю,
Адганяла мой сум з галавы.

Гэта—сон, гэта—мара салодкая,
Што так ціха, бяззычна прайшла,
Што ў крыві забурліла паводкаю
І у сэрцы адбітак знайшла.

Рад я, рад усяму перажытаму—
Непакойна-буйному, цішы...
Я вярнуся к шляху свайму бітаму,
Раскажу я пра гэтую шыр.

Раскажу я пра зыкі зурновыя,
Пра буйной весялосьці размах.
Панясу ў Беларусь песьні новыя,
Няхай іх прасьпявае сама.

Чараваўся лязгінкі я скокамі,
Ад якіх уздрыгала зямля,
Плакаў часам сьлязамі я горкімі,
Чуўшы песьні пра Шаміля.

Песьні гэтыя—помста мінуламу,
Што ўціскала і захад і ўсход.
І цяпер сэрцу кожнаму чуламу
Тых, хварэў хто за край і народ,

Надыходзяць часіны вялікія—
Ўспомніць, хто іх змаганец, герой.
І пьецца праклён—песьня дзікая,
Разьвітальная з тэю парой.

А цяпер шлях цяжкі ўжо пяройдзены,
Ўжо зьнялася з пагляду чадра!

Я зрабіў ў гэты край уваходзіны,
І ўсяму я дзіўлюся і рад.

Разьвітаньне вам, горы Каўкаскія
І крыніцы жыцьцёвай вады!
Буду помніць надоўга ўсе ласкі я,
Толькі быць-бы, як вы,—маладым.

Кіславодзк, 1925 г.

К Р Ы М

Край казак і легенд, край вілаў і палацаў,
Край стромкіх гор і морскай глыбіні,
Табе, я ведаю, сны залатыя сьняцца
І райскі сьпеў ў садох тваіх зьвініць.

Багаты ты красой сваіх ляндшафтаў:
Узвышшы гор тут нясупынна ткуць
Зялёна-жоўтыя, красы ядвабнай шаты,
Даліны-ж тут аж круглы год цьвітуць.

Даўней зьяжджаліся сюды на пачастунак,
Каб піць каўшамі вінаградны хмель,
Магнаты і тузы на яхтах і на шхунах,
Аж, можа быць, з-за трыдзевяць зямель.

Тут каралі, цары, царыцы, каралевы
Заздраўных чар усьпеньвалі віно
Пад хмельна-рэзвыя цыганскія напевы,
Пад званы шпор, пад стук гусарскіх ног.

Тады ня мог таптаць твайго узморра лапаць,
І рэдкім госьцем тут поэт бываў,
Бо ты прытулкам быў для знаці і сатрапаў
І толькі іх ты да сябе зываў.

Цяпер ужо таго няма і на паміне;
Другія людзі тут—свае гаспадары:
Поэт тут і мужык знаходзяць адпачынак
І дзеляць пораўну красы дары.

Цяпер і я сяджу у пальмавых алеях,
Гляджу у даль і слухаю прыбой
І прагна нюхаю пал вінаградна-хмельны,
Пазбыўшыся на нейкі час турбот.

Цяпер, як і даўней, глядзіцца ў даль
Ай-Петры

У шапцы з хмар, як ў казцы багатыр;
І часам сердзіцца, калі норд-осту ветры
Засмуцяць дзень ад сонца залаты.

Цяпер, як і даўней, пячэ тут сонцасьпёка,
Халоднай мора плешчацца вадой,
А вінаграднікі з далін і з гор высокіх
Багацьцем хваляцца сваіх пладоў.

Цяпер, як і даўней, цвітуць у парках розы,
І кіпарыс і пальма клічуць ў цень,
Каб асьвяжыць і цела, і душу, і розум,
Даць новых сіл і новых даць уцех.

Ялта, 1928 г.

НУ, ЧАМУ ТЫ, МОРА...

Ну, чаму ты, мора, гэткае ціхае,
Ня бурліш, ня плешчаш, як калісь даўней,
А ў салодкай дрэме супакойна дыхаеш,
Затаішы крыўду, злосьць, трывогу, гнеў?

Мяне вельмі дзівіць, што такой ня бачыў я,
Што такой ня ведаў я морскай цішыні,
А я ведаў мора злоснае, бурлячае,
Калі яно дыбіць хваляў грабяні.

Калі яно поўніць ўсе прасторы гоманам,
Калі яно б'ецца моцна ў берагі.
Не, я і ня думаю, што ты, мора, стомлена,—
Ты толькі здаешся мне цяпер другім.

Да пары, да часу мора гладзь спакойная,
А надыйдзе момант—загудзе прыбой.
Ты заплешчаш, мора, сілаю развойнаю...
Хто тады пасьмее ў спрэччы быць з табой?

9-VII—28 г.

Ялта.

ГЛЯДЖУ Я Ў ДАЛЬ...

Гляджу я ў даль, а ў бераг плешча мора...
І я ня ведаю, ці свой я, ці чужы,—
Ці з радасьцю, ці з злосьцю, ці з дакорам
За валам новы вал насустрач мне бяжыць?!

Бягуць яны і з рокатам і з звонам
І пену белую на грабянѣх нясуць.
Прыбой гудзе, прыбой неугамонны,
І агарнуў мяне ні то трывогі сум,

Ні то жаданьне з бураю змагацца.
Хоць я даўно адвык хваль гоман разумень, —
Але мне часта іх прыбоі сьняцца,
А шум ў вушах не пакідаў шумець.

8-VII—28 г.

Ялта.

НА МОРЫ

Шуміць вада, хвалюе мора,
Мой човен шпарка ўдаль ляціць,
І чым далей, тым больш прастору
І сілы менш далей грабсьці.

Але грабу і абмінаю
Чужыні дальняй берагі,
Пад ўсплескі хваль успамінаю
Пра край мой родны, дарагі.

Павей мне, вецер, на пуціне,
Тады я парус нацягну.
Шпарчэй пайду па воднай сіні,
Каб ў краі родным адпачнуць.

Рыга, 1917 г.

ЗАБЛІШЧАЛІ Ў ЦЁМНАЙ ДАЛІ МАЯКІ...

Заблішчалі ў цёмнай далі маякі...

Ну, садзецеся за вёслы, маракі;
Ну, тужэй, тужэй навалімся назад,
Перарэжам хваль сустрэчных цэлы рад.

Нам нястрашны вецер сіверных старон,
Пусьцім быстра, пусьцім шпарка мы свой чоўн,
Хай імчыцца, хай калышацца ад хваль—
Неўзабаве нам зазьзяе шчасьцем даль.

Песьня, лейся і зьвіні, галосная струна,
Падганяйце бег вы нашага чаўна!..

Бліжай сталі залатыя аганькі.
Вось і бераг! Зьдзеньце вёслы, маракі!

Выспа Эзэль,

1916 г.

М О Р А

То ціха яно... Чуць дыша, чуць б'ецца,
І сонца прамені цалуюць яго,
То, узняўшыся шквалам, на высі гор
рвецца,
І белая пена блішчыць, як агонь.

Ракоча і стогне удар за ударам
І лезе на хвалю хваль новых града,
Прастор у тумане, а неба у хмарах—
Ніяк не пранікнуць у цёмную даль.

А вецер ўсё сьвішча разбойнікам лютым
І ўсё падганяе валоў дзікі бег;
Шугае на роўні, павернецца крута,
Нібы-та ваяка ў ліхой барацьбе.

І вецер, і хвалі—браты па раздольлю:
Іх шпаркага бегу нічым ня суняць.
О, мора, люблю я тваё сваявольле,
Люблю тваю буру і ціхую гладзь!..

Выспа Юсарэ,
1915 г.

УСПАМІННАЕ

Сьцягі на рэях
і мачтаў лес.
Вецер дурэе
Пад хваляў усплеск.
Мора сягонья—
Усьпенены ўзьвей:
Быстрой пагоняй
Вал кожны плыве.
Мора буяніць
У асеньнія дні,
Сотняй баянаў
Гудзе і зьвініць.
Гавань—ня мора,
Бераг—ня плёс.
У радасьці і ў горы
Весел матрос.
У часе-ж патрэбы
Ён пусьціць дазор,
Стрэлам аж ў небе
Дастане бляск зор.

*

Ў гавані шмат караблёў.
Людзі, як роі з вульлёў,
Ходзяць сюды, то туды.
Нешта гудуць правады,
Нешта лапочуць сьцягі...
Што гэта? Сумы тугі?

Не!

Хваляў зьвініць прыбой,
Чуецца зык:

У бой!

Усюды сьцягі расьцьвілі:
Їх узнялі караблі
З тым, каб
аддаць
загад—
курс:

Гельсінгфорс—Петраград!

*

Кончаны сьмех, кончаны жарты,
Кончаны песьні, ігра.
Стой па мясцох, баявая варта,—
Бойкі настала пара!
Граі, гарніст, баявую трывогу!
Стырнік, ідзі к стыру!
Будзьце гатовы ўсе у дарогу—
Нельга драмаць змагару!

*

Бура байцу—ня страх.
Вышли на ўсіх парах.
Злева астаўся маяк.
Двое ідзе забіак¹⁾.
Двое ідзе караблёў,
Вынесших многа баёў.
Рэжуць за валам вал.
Бура—сапраўдны шквал.
Стромкія грэбені хваль
Бляскам зіяюць, як сталь.
Знаем—дарога куды,
Знаем па хвалях вады.
Вечар. Спускаецца змрок,
Шырэйшы мы робім крок:
Трэба сьпяшацца, каб быць
Ў самы разгар барацьбы.
Далей—шырэйшы плёс.
Стаў на старожи матрос,
Сочыць пільней капітан.
Вось ўжо відзён Кронштадт.
Далей—бярэм лявей,
Вось падыходзім к Няве.
Вось і дварцовы мост:
Хутка прайшлі шмат вёрст.
Справа чутна стральба:
Тут вась ідзе барацьба.

¹⁾ Эскадровыя мінаносцы „Забіяка“ і „Канстантын“.

*

Недзе зайгралі на збор,
Недзе зываецца раць.
Нудзіць Ісак'я сабор,
Нудзіць Зімовы палац.
Крэпасць акултана ў змрок,
Неўскі—задымлены плёс.
Верны далі мы зарок:
Вырашым самі свой лёс.

*

Бойка ў разгары,
Бойка вядзецца.
Плі, комунары,
Ў варожае сэрца!
Вораг хоць дужы
Гарматным закалам,—
Мы-ж сілаю дружай,
Ды волі запалам.
Мы пераможам
Сілай яднаньня,
Стан ўвесь варожы
Зьнішчым дазваньня.

*

Строй за строем. Рота з ротай...
Сьвішчуць ружжы, кулямёты,
Разрываецца шрапнэль.
Вораг люты стаў здавацца,

Прытаіўся ля палацу
І улёгся на панэль.
Вось пачуўся залп з „Аўроры“.
Задрыжалі ў небе зоры,
Месяц твар пачаў мяняць.
Вораг больш пачаў таіцца,
Пачалі зласьней мы біцца,
Пачалі больш налягаць.

*

Доўга біліся.
Воля сьнілася.
Наступала заўзятая раць.
Як заднелася,
Разьвіднелася
І ўзышла на усходзе зара,—
Сьцягі рдзеліся,
Песьні пеліся,
Стаў гарніст перамогу іграць.

24-X—27 г.

З Ъ М Е С Т

Стар.

I

Усё шыраць дні	7
Прыгожай песьняй	8
Тых думак плыні	9
Сярод нас	10
Нешта стукае	11
Я ўспомніў	12
Жыцьцё	13
Часта мне гавораць	14
Было многа веснаў	15
* * З жыцьцём позна	16
Чым-жа, чым	17
Мае надзеі	19
Надзея	20
Ну, засьмейся	21
* * Для цябе я быў	22
У маім сэрцы	23
Эх-бы ў поле	25
Ад шумаў гарадзкіх	26
Я сядзеў над рэчкай	27
Люблю я лесу шум вясеньні	28
Сьніцца мне далёкае	29
Праплыву я шмат	30
Ну, чаго-ж хавацца	31
Чакаю я лістоў	32
Ёй	34
То ня вецер шугае	36
Васількамі цвігіць твае вочы	37
Пытаеш ты	38
Мяне сёньня вецер	40
Якубу Коласу	41
Памяці Шэўчэнкі	42

II

Стар.

Пралескі	47
Зацьвіла вясна	48
Матылькі	49
Май	50
Зацьвілося	52
Зялёны прастор	54
Росквіт	55
Цьвіце цярэмна	56
Я вокны насыцеж адчыню	57
Бура	58
Надыход лета	59
Васількі	60
Іду мяжой	61
Канец лета	62
* * Сонца закручвае косы	63
Хмары па небе	64
Рассыпае мерна	65
У асеньнюю ноч	66
Завілася мяцеліца	67
Ноччу марознаю	68
Хіба ў зіме	69
Ідылія	70
Сьнегавыя далі	71
На сходзе дзён	72

III

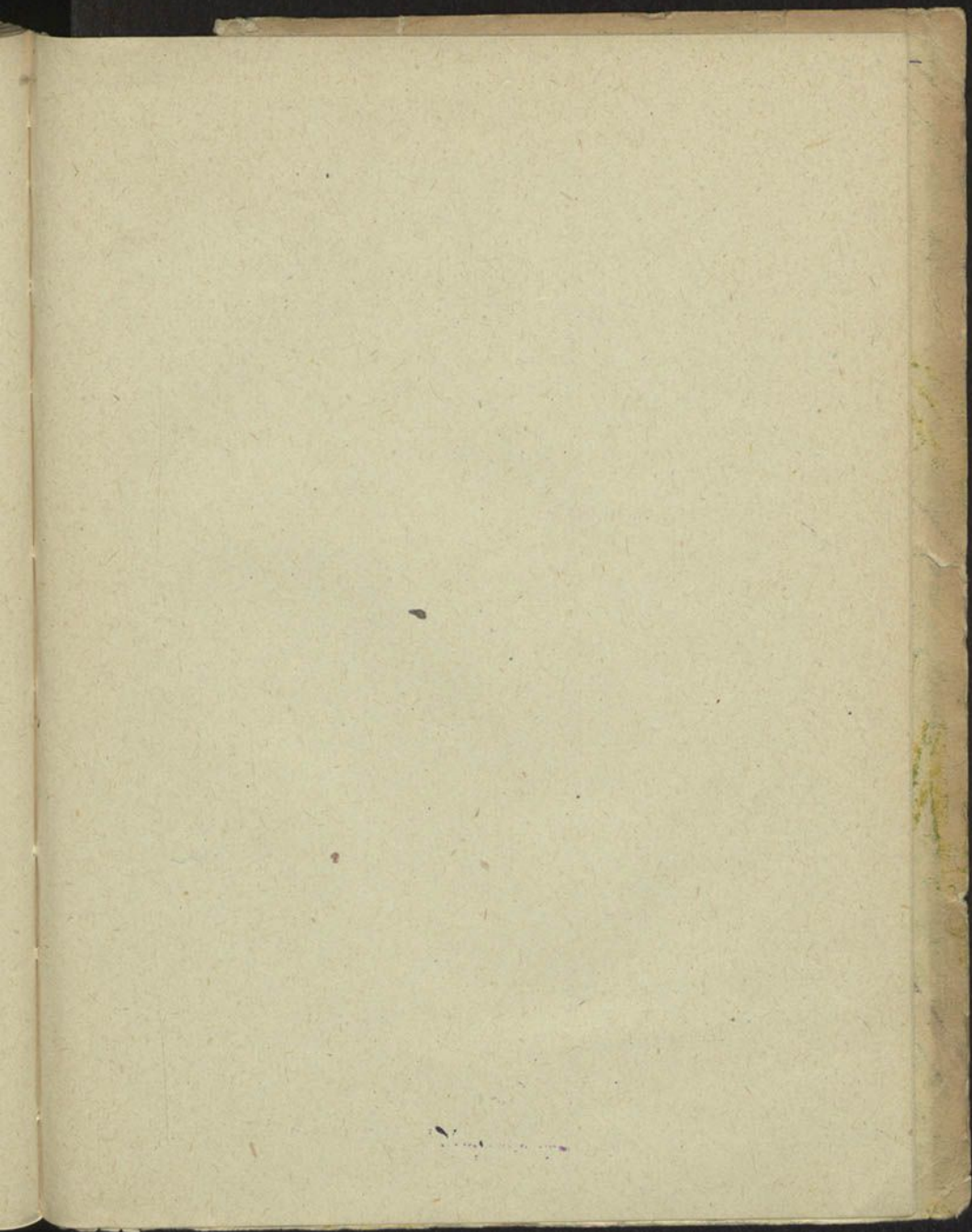
Перад сяўбой	75
Сяўба	76
Сяўцу	77
Пастушок	78
Касьба	80
Зазьвінелі касамі у лузе	81
Поўдзень пры жніве	83
У швальні	84
У зімовы вечар	86
Сялянка-студэнтка	88
Песьня малатоў	90
Пачуў	92
У жыцьцёвай кузьні	93
Перадвячэрняе	94
* * Заблішчалі агністыя зоры	95
Начныя мары	96
Над рэчкай	98

	IV	Стар.
Мой край		101
Да гусляў		102
Мая Мекка		104
Перад дарогай		105
У дарозе		107
Родныя гоні		108
Бары		110
Радзіма		112
Усё, усё паўстала прад вачыма		114
На бацькаўшчыне		116
Клён		118
У лесе		119

	V	
Каўказ		125
Зурна		127
Зыкі зурновыя		129
Сазэндар		130
Дзесь-та чутны		131
З ёю я спаткаўся		133
Адвячорак		134
Ноч у горах		135
На горах разьлягаюцца хмары		136
Разьвітаньне		137
Крым		140
Ну, чаму ты, мора		142
Гляджу я ў даль		143
На моры		144
Заблішчалі ў цёмнай далі маякі		145
Мора		146
Успаміннае		147

200976
~~224058~~

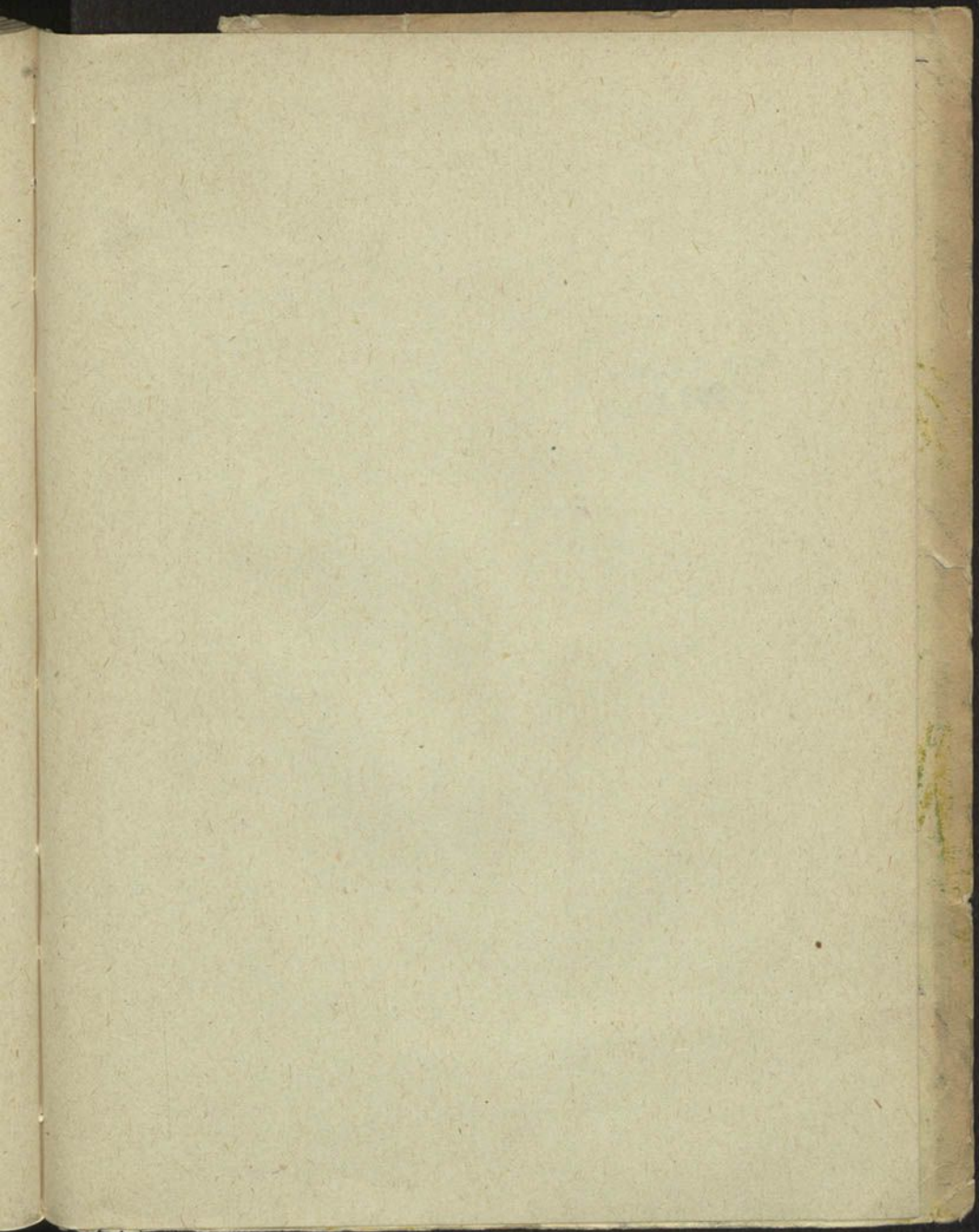

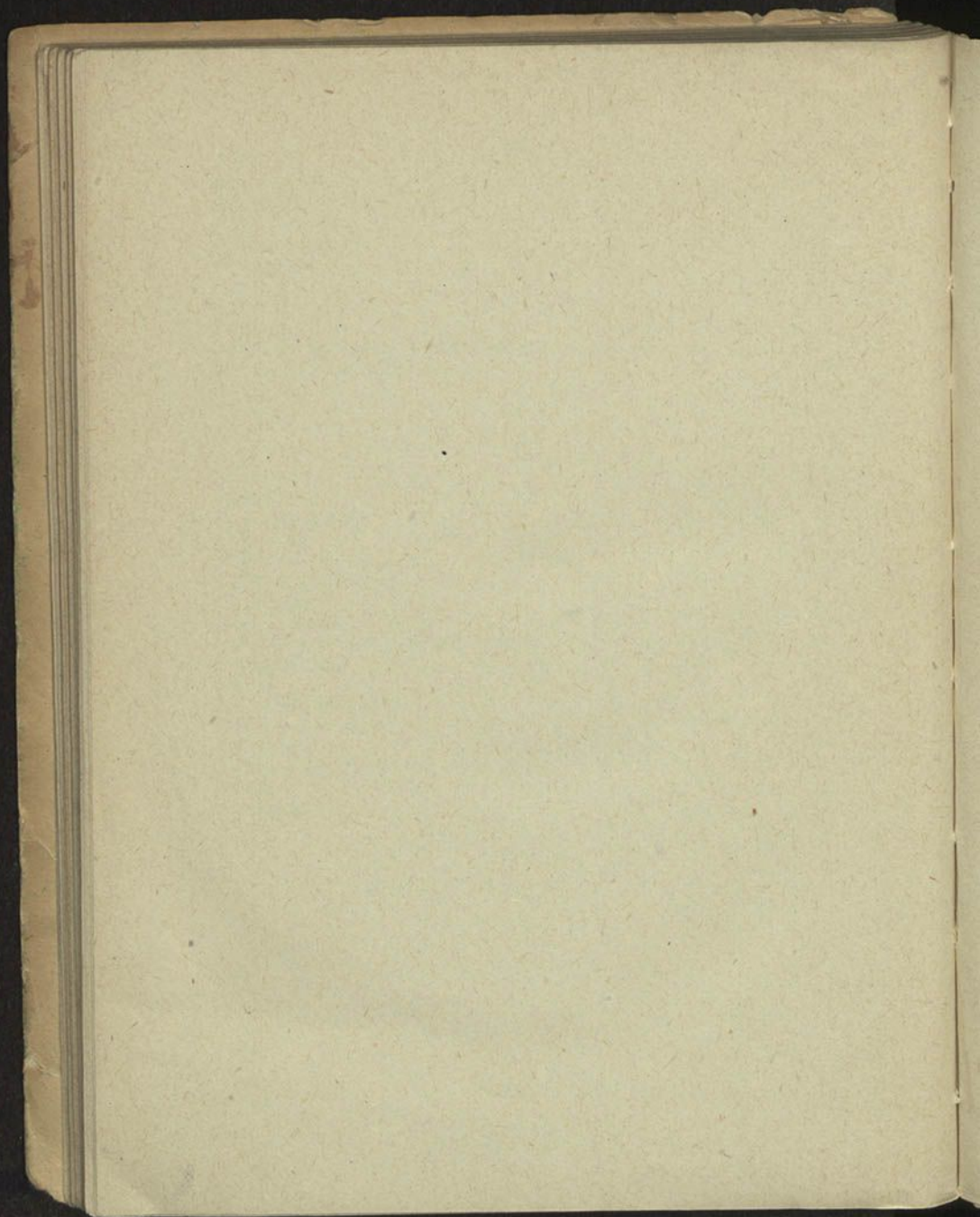
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text, also appearing to be bleed-through.

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

1891

1891

1964 г.

Бел. эддзел
1994 г.

t

Цага 85 кап.

B00000002599889

